

INFO LGOG KRING TER HORST

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap afd Ter Horst
Opgericht 1 januari 1974

VAN DE REDACTIE

Voor u ligt de INFOLGOG no 48 van februari 2013 (het jubileumjaar).

Met deze uitgave hebben we getracht de leesbaarheid voor u als lezer te verbeteren.

Allereerst willen wij de indeling meer herkenbaar maken. Vanaf deze uitgave streven wij naar een standaard indeling zodat u voortaan een vaste volgorde zult aantreffen. Allereerst de columns daarna artikelen, opiniestuk, verslagen van lezingen, verslagen van excursies en tenslotte de bestuurszaken.

Verder hebben we voor een betere leesbaarheid een inleidend gedeelte van de artikelen omljnd.

Graag vernemen wij van u uw mening over deze aanpassingen.

INFO LGOG KRING TER HORST

Driëntwintigste jaargang, nummer 48, februari 2013

Een uitgave van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap afdeling Ter Horst.

INFO LGOG verschijnt twee maal per jaar. De oplage is 200 exemplaren.

REDACTIE INFO LGOG

Dhr. J.H. Jenniskens (Jos)
Engelerveld 14, 5961 DP Horst.
Telefoon: (077)3982948
Telefoon: 06-13636386
mailadres: josjenniskens@home.nl

Dhr. J.T.L. Duijf (Jan)
Kloosterstraat 19, 5961 GE Horst
Telefoon: (077)3988322
Mailadres: jtlduijf@hetnet.nl

Redactieadres: Engelerveld 14, 5961 DP Horst, telefoon 077 398 2948
e-mail: josjenniskens@home.nl

INHOUDSOPGAVE

Van de redactie

2

Columns

Wim Moorman	4
Xavier van Dijk	6

Artikelen

Ter Voert in de Echo	9
Het oorlogsmonument in Horst	11
De Crommentuijns en het St. Lucia altaar	16
Turfstrooiselfabriek Steegh & Esser	22

Opinie

Oudheidkamer – Genealogie – de Kantfabriek	28
--	----

Lezingen

Bendevorming rondom de Peel	30
Zoektocht naar Blariacum	33
Kasteel en landgoed Geijsteren	35
De Peelschatten	37

Excursies

Tweedaagse excursie WOI	44
Excursie Geijsteren	55

Bestuurszaken

Bij aanvang van het nieuwe seizoen	56
Jaarverslag 2012	60
Programma 2012-2013	63
Verslag 38 ^e jaarvergadering 2012	64
Bestuur LGOG kring Ter Horst	72

HISTORISCHE SENSATIES (4)

Wim Moorman

Weggelopen kip

Omstandigheden dwingen me terug te komen op mijn in de vorige aflevering van dit blad verschenen stukje. Omdat het niet geheel onmogelijk is dat dit enigszins is weggezaakt in uw geheugen, vat ik het in één zin samen. Komt ie: in het stukje beschreef ik de historische sensatie die je kunt beleven als je bij een opruimactie ineens stuit op twee kopieën van advertentiepagina's uit het Horster weekblad De Echo van omstreeks 1960. Ik sloot het stukje af met een postscriptum: 'PS Zou het niet eens tijd worden dat die tachtig jaargangen Echo gedigitaliseerd en wel op TerHorstNet verschijnen?' Het vervelende is alleen dat dit PS u als lezer nooit heeft bereikt. Vermoedelijk heeft de zetduivel een bewijs willen leveren voor het feit dat hij ook in het digitale tijdperk nog altijd bestaat, anders kan ik niet verklaren waarom de laatste negentien woorden van het stukje plus het PS niet werden afgedrukt.

De schade zou nog te overzien zijn geweest als het PS bedoeld was als een komische of niet helemaal serieus te nemen noot. Maar zo was het dus niet bedoeld. Integendeel. Het PS was bedoeld als een uiterst serieus te nemen oproep aan historieminnend Horst om eens enkele gedachten aan de toekomst van *De Echo* te wijden. Want het weekblad mag dan twee jaar geleden ter ziele zijn gegaan, er liggen wel tachtig jaargangen die moeten worden geconserveerd. *Moeten* worden, ja: die tachtig jaargangen zijn een juweel van onschatbare waarde.

Wie wil weten hoe Horst in de afgelopen tachtig jaar heeft gefunctioneerd kan nergens beter terecht dan bij *De Echo*. De weggelopen kip van de buurman, het Tweede Vaticaans Concilie, de verloren *gameboy*, de legendarische ingezonden brieven van J.G., de lotgevallen van de Vonkel Girls, de wekelijkse aanbiedingen van de Keurslager, 'Burgerlijke Stand', de cynische commentaren van HvL op de gemeentepolitiek, de dialectcolumn *Daes Waek*: eigenlijk was *De Echo* overal goed voor. Geen enkel detail van het maatschappelijk leven bleef onbesproken in het weekblad dat evolueerde van een blaadje dat voornamelijk kerkelijk nieuws

bevatte tot een nieuwsblad in de ware zin des woords. Een dankbaarder bron voor toekomstige geschiedschrijvers kun je je nauwelijks voorstellen.

En nu? Nu liggen die tachtig jaargangen waarschijnlijk ergens tot stof te vergaan, als ze al geen dankbare prooi vormen voor het papiervisje. En dat terwijl er tegenwoordig allerlei technieken bestaan om al die duizenden pagina's te digitaliseren (en daarmee te conserveren) En dat terwijl Horst aan de Maas met TerHorstNet ook nog eens een bij uitstek geschikt medium heeft om die gedigitaliseerde pagina's aan een groot publiek te presenteren. Ik bedoel: waarom zou Horst aan de Maas niet kunnen wat Venray (waar 130 jaargangen van *Peel en Maas* al sinds enkele jaren deel uitmaken van RooyNet) kan? Als je niet oplet zou je er warempel nog een minderwaardigheidscomplex van krijgen ook. Dus nogmaals: zou het niet eens tijd worden dat die tachtig jaargangen *Echo* gedigitaliseerd en wel op TerHorstNet (dat overigens behoorlijk lijkt ingedut) verschijnen?

PS 1 Zou het, om later kosten te besparen, niet raadzaam zijn elk nummer van *Hallo Horst aan de Maas* meteen al bij verschijning ergens digitaal te bewaren?

PS 2 Nu maar hopen dat de zetduivel geen snode plannen heeft met PS 1, anders moet ik dáár de volgende keer weer op terugkomen.

ZEKER WETEN?

Xavier van Dijk

“Als-ie hier loopt, dan heb ik ‘m uiterlijk morgen gevonden!” Ik hoor het mezelf nog zeggen tegen mijn collega’s Marlien en Danny. Het was een frisse maandagochtend en we waren zojuist gestart met een onderzoek langs de Maas in Grubbenvorst, juist ten noorden van de A67.

We zouden sleuven gaan graven in een campagne van enkele weken, en de verwachtingen waren hooggespannen in dit hooggelegen gebied pal langs de Maas. De sleuven lagen haaks op de rivier en waren 25x4 m groot. Door het verspringend grid moesten we elk lijnelement parallel aan de Maas vroeg of laat een keer aansnijden in onze sleuven. Eén van de dingen die ik hoopte te vinden, was de grote Romeinse weg tussen de Romeinse stad in het huidige Maastricht, *Trajectum ad Mosam*, en het legerkamp in Nijmegen, *Noviomagi*.

Het leek slechts een kwestie van tijd.... Vanwaar deze hoop om een weg te vinden in het gebied tussen Blerick en Geijsteren, die archeologen al meer dan 150 jaar zoeken? Ik had ooit eens een boek gelezen, geschreven door de Bredase ritmeester Johan Ort (1842-1908). Deze militair was één van de belangrijkste 19e eeuwse onderzoekers in Limburgs. In 1874 verbleef hij in Venlo, waar hij als officier kaarten vervaardigde van de garnizoensplaats voor Venlo en omgeving. Door zijn tochten te paard was hij bekend met het terrein, maar daarnaast deed hij navraag bij de lokale bewoners. Daarbij werd hij ingelicht over heuvels en oude wallen die reeds zijn aandacht hadden getrokken, vondsten werden hem getoond van oude voorwerpen, urnen, munten, begraafplaatsen, etc. In 1884 verscheen zijn bekendste werk: *“Oude wegen en landweren in Limburg en aangrenzende gewesten”*. In dit boek beschreef hij onder meer de Romeinse wegen tussen Rijn en Peel. Zijn kunde als militair kwam het niveau van zijn boekwerk zeker ten goede, omdat de Romeinse wegen in oorsprong militair zijn.

Door zijn achtergrond zal hij de richting van Romeinse wegen meer dan menig ander op hun waarde hebben kunnen schatten.

Over het Limburgse verloop van de Romeinse weg bij Grubbenvorst schrijft Ort in zijn boek in eerste instantie bijzonder weinig; die is vanaf Horn tot aan Geysteren "... *nooit nauwkeurig nagespoord*...".

Ort had zich goed in de materie verdiept, want verderop in zijn boek meldt hij dat hij het verloop van de weg bij Blerick wel degelijk goed heeft kunnen bepalen vanaf kasteel de Berckt bij Baarlo: "*Verder loopt de weg naast een hollen weg door de akkers recht op de twee (wind-)molens te Blerick aan en verder naar de kapel van St. Anna. Hier volgt hij den hoogen kant die van achter deze kapel, langs den Wienkelder naar Grootraai loopt...*". Tevens meldt hij: "*Tusschen Blerick en Grubbenvorst loopt de weg langs de germaansche begraafplaats "de Wienkelder" ...*". Dit laatste is in het kleine bosje bij de Blerickse jachthaven, juist aan de zuidzijde van de A67. Ook de 19e eeuwse Limburgse archeoloog Jos Habets liet de weg de Maasoever volgen. Hij verwoordde het in 1881 als volgt: "*Blerick verlatende gaat de weg iets af van de Maas en neemt zijn richting op de kapel van St. Anna, in rechte lijn langs Oud Soest en Gebroken Slot naar Grubbenvorst, aldaar de kerk rechts latende liggen*".

Dinsdagmiddag was het raak: nadat we in sleuf 4 al een klein grafveld uit de Late IJzertijd hadden ontdekt, vonden we in sleuf 7 een 8 m breed pakket van los verspreide vuistgrote Maaskeien, doorspekt met veel Romeinse scherven en fragmenten van Romeinse dakpannen. Hoewel een verhard wegdek van grind en bermgreppels ontbraken, was als snel duidelijk dat dit een Romeinse weg was. De weg was noord-zuid georiënteerd en lag parallel aan de Maas, juist op het hoogste deel van een Maasterras. De weg lag exact in de lijn met de melding zoals Ort die gaf. Een 150 jaar oud mysterie opgelost: ik had de Romeinse heerbaan tussen Nijmegen en Maastricht eindelijk gevonden, ook nog eens in mijn eigen streek! Er was echter een probleem. Na onze eerste opgetogenheid werd de weg slechts over 100 m af en toe in enkele van onze sleuven aangesneden, terwijl die over de hele lengte (1 km!) door ons te onderzoeken gebied zou moeten lopen.

Ik pakte het boek van Ort er nog eens bij. Er zat blijkbaar een adder onder het gras, want hoe was mijn vondst van deze Romeinse weg te rijmen met de, bijna algemeen bekende, veronderstelling dat de Meerlose Baan ook een Romeinse heerbaan zou zijn? Ort meldt in zijn boek uit 1884: *"Ik meen dat de heerbaan terug te vinden is in den oude postweg op Nijmegen, loopende van de weg Blerick-Horst, bij mijlpaal 4, langs de hofstede "Bij Marianne", over de Tienrayse en Swolgensche heide naar Tienray; verder naar Meerlo en Geysteren."* Elders in zijn boek uitte Ort zijn twijfels over het verdere verloop van de weg: *"Ik heb ... mijn vermoeden bekend gemaakt dat de groote heirbaan niet over Grubbenvorst en Lottum zoude geloopt hebben, zonder het bestaan van een romeinsche oeverweg in die richting te ontkennen. <...> Ik vermeen dat op verschillende plaatsen ... aan deze heerweg een tweede weg was aangelegd en dat dit ook het geval was tussen Blerick en Geysteren"*. Dit betekent dat de Meerlose Baan op de Romeinse heerbaan zou zijn georiënteerd, en dat een oeverweg langs de Maas liep, die met name in de zomer goed begaanbaar was.

Een klein jaar geleden werd ik benaderd om twee hoofdstukken te schrijven in een boek over Romeinse wegen in Nederland, wat binnenkort verschijnt. Samen met enkele anderen hebben we daar de laatste weken onze schouders onder gezet. Een analyse van alle meldingen van Romeinse wegen en vindplaatsen in een brede strook langs de Maas leert dat de weg tussen Maastricht en Nijmegen op enkele plaatsen uit twee tracé's bestaat. Eén van die plekken is tussen Kessel en Geijsteren. Wellicht. Daar lijkt sprake te zijn van een heerbaan die vlak langs alle oude Maasgeulen loopt, en ter hoogte van Veiling ZON te volgen is in de Meerlose Baan. Een oeverweg loopt over de hoge ruggen langs de Maas, en breidt als het ware de huidige Maasdorpen tussen Kessel en Geijsteren aan elkaar als kralen van een lange ketting. Hoewel dit voorlopig niet meer is dan een doordachte theorie, ontbreekt een duidelijke waarneming van de Romeinse heerbaan op het veronderstelde tracé. Maar we komen er wel uit. Zeker weten!

GESCHIEDENIS VAN HORST PUBLIKATIES IN DE VOORMALIGE ECHO

H. G. ter Voert

In (lokale) historische kringen geniet H.G. ter Voert (1905-1984) vooral bekendheid als iemand die zich gedurende vele jaren verdiepte in de Horster historie en daarover regelmatig publiceerde in de plaatselijke pers. Het beoefenen van de geschiedenis was voor hem echter niet meer dan een hobby: van beroep was Ter Voert onderwijzer. Hij begon zijn loopbaan aan een lagere school in Didam. In 1930 volgde de benoeming tot hoofdonderwijzer aan een openbare lagere school in het Friese Westdongeradeel. Vijf jaar later werd Ter Voert hoofd van de lagere school in Griendtsveen. Deze functie zou hij tot aan zijn pensionering in 1970 blijven bekleden.

Thans is het de bedoeling de artikeltjes uit de ECHO in de INFOLGOG af te drukken. Vanzelfsprekend kan dit alles niet in, een of twee afleveringen behandeld worden, er is een serie voor nodig. Als bronnen hiervoor gebruikte dhr ter Voert een 100-tal Jaar rekeningen der Rentmeesters van het Kasteel. U kunt in volgende nummers van de INFOLGOG o.m. verwachten welke adellijke Heren en Vrouwen het kasteel bewoonden; hun familieomstandigheden; welke landerijen en pachthoeven bij het kasteel behoorden; gegevens over het personeel; welke spijsen en dranken op tafel kwamen; middelen van vervoer; de dwangmolens, natuurlijk met een paar molenprocessen; wat voor huisraad op het kasteel aanwezig was, vooral aan porselein en tin; en dan details over het kasteelgebouw en de tuinen, al zal het niet mogelijk zijn het gehele gebouw exact te construeren.

Begrafenis van Wilhelmina van Bronkhorst.

Toen Willem Vincent van Wittenhorst in 1660 de heerlijkheid Horst kocht (van Arnold Wolfgang, Graaf Huyn van Amstenrade en Geleen) was hij sinds 1646 gehuwd met Wilhelmina van Bronkhorst. Zij vestigden zich metterwoon op 't kasteel te Horst. Voordien hadden zij gewoond op Nijenrode (een kasteel bij Breukelen aan de Utrechtse Vecht) en in de stad Utrecht, waar ze een huis en hof bezaten - mogelijk voor de wintermaanden – en waar ze bekend

stonden als goede katholieke edellieden, die aanspraak konden maken op lof en erkentelijkheid.

In het huishoudboekje van 1650 is o.a. genoteerd, dat in September van dat jaar Mijnheer van Wittenhorst en Mevrouw met de hele huishouding van Nijenrode wederom binnen Utrecht waren gekomen. Bij die huishouding behoorden geen eigen kinderen, daar 't echtpaar nog kinderloos was. De verhuizing naar de stad Utrecht schijnt tijdelijk geweest te zijn, want in het huishoudboekje van sept.1650 is een opsomming genoteerd van gerookt vlees, dat op Nijenrode gebleven was: 10 stukken gerookt vices; 5 hammen; 4 metworsten; 3 Paterstukken (= vierkante stukken rundvlees met been, gesneden van de lange rugspieren); 4 kwartieren schaapsbouten (een kwartier is de helft van het voorste of achterste deel van een slachtdier); 2 tongen.

Over het verblijf van Wilhelmina Barones v. Bronkhorst op het Huis ter Horst is alleen maar goeds te vermelden. Samen met haar man Willem Vincent van Wittenhorst schonk zij aan de kerk te Horst een nieuwe preekstoel, waarop het adellijk wapen Van Wittenhorst-Bronkhorst was aangebracht. Ook zij en haar man maakten als aanvulling op hun testament een codicil, inhoudende enige vrome en andere legaten. Hierin bepaalden zij als hun uiterste wil o.m. dat na de dood van een van hen, de overlevende een geschikt terrein in Horst moest kopen en daarop een gebouw laten oprichten, waarin steeds 12 arme personen konden wonen. Voorts moesten deze 12 armen jaarlijks ieder 25 gulden en 4 karren turf hebben. Als tegenprestatie daarvoor werd van hen alleen gevraagd, voor zover zij daartoe in de gelegenheid waren, te bidden voor de zielen van de testateurs en hun voorouders. Deze beschikking leidde later tot het ontstaan van een Hofje te Horst waar jaren geleden in dit blad reeds over geschreven is.

Uit een rekening van Mr. Jan (de Barbier) blijkt dat hij aan Mevrouw medische hulp verleend had. En 28 mei 1664 betaalde de rentmeester een voerman, die van Venlo kwam met Doctor van der Straten "in de kranckheit van mevrouw".

Wilhelmina van Bronkhorst overleed kinderloos te Horst op 25 mei 1669 tegen zonsondergang en werd in de avond van 30 mei in de grafkelder der familie van Wittenhorst ter ruste gelegd. Pas 26 juni was de plechtige uitvaart: met pracht en praal! Geen kosten waren gespaard, getuige de rekening van Laurens van Espendoncq, die de rouwgoederen leverde.

DE OORLOGSMONUMENTEN OP HET OUD KERKHOF

Hans Steenmetz

Hans Steenmetz, is 67 jaar en gehuwd met een "Horster megie". Horst was hem reeds bekend uit zijn verkeringstijd en de keren dat hij er met zijn echtgenote kwam bij familie en bij evenementen. In 1995 kwam hij er wonen.

Een van zijn hobby's is Geschiedenis en Militaire Geschiedenis in het bijzonder. Zijn interesse daarin gaat erg ver. Voor de Gemeente en anderen heeft hij diverse onderzoeken gedaan en hij maak nu nog deel uit van Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH). Ook doet hij veel onderzoek voor het NIOD en andere publicisten. Die onderzoeken beperken zich niet tot louter Militaire aspecten. Het Horster verenigingsleven is hem niet vreemd. In Horst is hij onder andere Voorzitter van het "Comité 4 mei in Horst" en Consul van de Oorlogs Graven Stichting (OGS).

DEEL 1: DE HERDENKINGSKAPEL

COMITE 4 MEI HORST

Bij het aantreden als voorzitter van Het “Comité 4 mei” van de toenmalige Gemeente Horst waren er een aantal zaken die, om diverse redenen, een andere vorm hebben gekregen. Daarbij zijn belangrijke veranderingen doorgevoerd, niet omdat het voor die tijd niet goed was, maar vooral om aandacht te geven aan de Slachtoffers waar uiteindelijk alles om draait. Inzicht krijgen in wat er in de oorlogsjaren gebeurd was, viel met name af te lezen aan het aantal slachtoffers die waren gebeiteld in de plaquettes van het Oorlogsmonument. Dit monument staat op het Oud Kerkhof in het centrum van Horst. Naar de herkomst van die namen en het monument heb ik onderzoek gedaan. Dat heb ik gedaan omdat er tijdens de jaarlijkse herdenking een lange lijst werd voorgelezen, terwijl er op het monument minder namen stonden. Dat verbaasde me en ik ben gaan zoeken naar de oorzaak.

ONTSTAAN VAN HET MONUMENT

In Horster Historiën (Zie bron) is aangegeven hoe het monument is ontstaan en welke plaats het heeft gekregen en waarom. Niet echt belicht is hoe de namen op de plaquettes tot stand zijn gekomen en hoe de namenlijst in totaal is ontstaan. Zoals eerder gezegd, er is een opsomming van Slachtoffers die afwijkt van de namen op het monument. Uitgangspunt voor mij was een lijst met ongeveer 105 namen van mensen die in de jaren 1939 -1945 waren omgekomen door oorlogsgeweld. Daarin opgenomen waren mensen afkomstig uit Horst of mensen die op het moment van overlijden in de toenmalige Gemeente Horst het leven hebben gelaten. De criteria zijn niet allemaal even duidelijk.

Een uittreksel uit 1947: toegespitst op de toenmalige Gemeente Horst.

1. Mensen geboren in de Gemeente Horst die, waar ook ter wereld, zijn omgekomen door oorlogsgeweld of de gevolgen daarvan. Hierbij valt te denken aan mensen in het toenmalig Nederlands Oost Indie, maar ook varende bij de Koopvaardij of werkzaam in Missiegebieden.
2. Mensen niet geboren in de Gemeente Horst, die op het moment van overlijden in de gemeente verbleven, woonachtig waren, evenals evacués die aan de genoemde gevolgen zijn overleden.

UITZONDERINGEN EN UITSLUITINGEN

Mensen die in "Vreemde Krijgsdienst" waren omgekomen waarbij vooral wordt bedoeld; de Duitse, Italiaanse en Japanse Strijdkrachten en het Vreemdelingen Legioen, waren hiervan uitgesloten. De meesten van hen was toentertijd het Nederlandschap al ontnomen, op grond van het feit dat ze vijandig stonden tegenover de Nederlandse Staat. Ook leden van de NSB, en andere aanverwante organisaties waren en zijn uitgesloten. Dat gold ook voor boeren en knechten die in het kader van de Organisatie "CULANO" (Commissie tot Uitzending van Landbouwers naar Oost Europa) in Oost Europa een boerenbedrijf waren gestart. Van deze laatste categorie zijn er velen door Russische Partizanen gedood. Ook zij die vrijwillig naar Duitsland gingen om te werken. Kortom een hoeveelheid categorieën die aan dienden te geven dat het Slachtoffer niet door en onder "verkeerde" motieven zou worden geëerd.

Het Monument werd een uiting van Herdenken en Eerbetoon aan **alle** slachtoffers van oorlogsgeweld in de periode 1939 - 1945. Hierbij waren in het bijzonder wel weer die "speciale foute" categorieën uitgezonderd. Tegenwoordig handhaven we de uitsluitingen maar nemen wel op degenen die door oorlogshandelingen bij de inzet in het voormalig Nederlands Indie ("Jappenkampen", "Birma spoorweg", "Politionele Acties".) of bv bij Vredesoperaties om het leven zijn gekomen. Het huidige motto van het "Nationale Comité 4 en 5 mei" is dan ook:

Tijdens de Nationale Herdenking herdenken we allen – burgers en militairen- die in het Koninkrijk der Nederlanden of waar ook ter wereld zijn omgekomen of vermoord sinds het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, in oorlogssituaties en/ of bij vredesoperaties.

Terug naar het Monument in Horst. Aan de pilasters zaten een tweetal plaquettes met aan de linker zijde een extra kleine plaat, met aanvullingen. Omdat later, bij onderzoek, bleek dat er mensen niet waren opgenomen is toen gekozen voor een aanvulling in die vorm. Zoals gezegd, bij wisselen van Voorzitter een aantal jaren geleden heb ik me verdiept in de namen. Dit onderzoek heeft geleid tot een aantal merkwaardige ontdekkingen.

Vooropgesteld dient te worden dat de werkgroep die indertijd het initiatief heeft genomen tot oprichting, erg goed werk gedaan heeft.

Toch bleken er achteraf een aantal fouten te staan op beide platen.

ONVOLKOMENHEDEN

Toen ik bij het onderzoek constateerde dat er fouten in de namen zaten, bleek de Gemeente van sommige omissies op de hoogte. "Er staan een tweetal fouten in" was het antwoord.

Nieuwsgierig is toen gezocht naar eventueel andere fouten en toen bleken en geen **twee**, maar **achttien** fouten in te zitten. Dus niet een punt vergeten maar fouten die storend overkwamen.

In een aantal namen waren letters weggelaten, andere namen hadden letters teveel. Kortom een situatie die vereist dat de Slachtoffers eer wordt gedaan door de plaquettes te wijzigen.

Ook stonden er namen op die niet in de eerder genoemde categorieën thuishoorden. Ook waren namen niet opgenomen. Er bleken ook namen op te staan die niet tot de categorie inwoners behoorden.

Er is toen gezocht naar een mogelijkheid tot aanpassing en wijziging, maar zoals het bij de eerste aanzet tot het monument; de moeilijk te regelen financiën, dat gold ook nu.

Nu kun je in dit geval kiezen om een en ander aan de "grote klok" te hangen. Voor deze optie is bewust niet gekozen vooral uit respect naar de toenmalige initiatiefnemers. Zij hadden het bijzondere initiatief genomen en dat is zeer prijzenswaardig. Dat er, door het tijdsbeeld, toen minder precies is gehandeld kan en mag.

VOORBEELDEN VAN STORENDE FOUTEN:

Namen waarin letters waren weggelaten. Zo stond er als eerste naam; AERS hetgeen als AERTS geschreven had moeten zijn. In de naam VERSTEEGEN was een E weggelaten. Verschillende namen hadden de verkeerde voorletters. Ook was het voor mij storend dat van het gezin Delissen uit America, bestaande uit: vader, (stief)moeder en 4 kinderen. Daarvan stond de moeder onder haar meisjesnaam (van Veggel), vanwege de alfabetische volgorde, op een andere plaats dan bij haar gezin. Datzelfde gold voor nog een paar vrouwen, die alleen onder hun meisjesnaam werden vernoemd. De reden daarvoor is onduidelijk.

Zo stond er ook de naam van iemand; geboren in Venray, begraven in Zeilberg, maar omgekomen in Griendtsveen. Hij is opgenomen op

de plaquette terwijl anderen die aan dezelfde voorwaarden voldeden niet waren vermeld. Kortom onzorgvuldigheid en daardoor ernstige en vooral storende fouten.

Bij het vernieuwen van de plaquettes zijn die namen wel gebleven en zijn alleen een tweetal namen toegevoegd, alsmede de namen die op de aparte kleine steen stonden, waarbij de correcties wel zijn toegevoegd en ingebracht..

VERNIEUWING

Na zoeken is een bedrijfje gevonden dat een tweetal nieuwe platen heeft gegraveerd. De platen zijn met hulp van de vrijwilligers van het "Oud Kerkhof", over de oude platen heen aangebracht zodat de oude plaquettes wel zijn bewaard maar niet meer zichtbaar zijn. De Gemeente heeft een belangrijke bijdrage geleverd om een en ander te verwezenlijken, maar zeker moet worden vermeld dat de "Ronde Tafel 160 Horst – Venray" (www.rt160.com) een belangrijk deel bijgedragen heeft om het geheel mogelijk te maken. Samen met vrijwilligers van Stichting "Oud Kerkhof" zijn de plaquettes aangebracht.

De tekst op de gevel van de kapel is gebleven om aan de monumentale status geen afbreuk te doen. Hoewel op 4 mei jaarlijks ook naoorlogse slachtoffers worden herdacht is de term die er nu staat gehandhaafd. Het monument in Horst heeft nu met de correcties die noodzakelijk waren een mooi monument, voor alle slachtoffers, waarbij hen alle eer wordt gedaan.

BRON EN NASLAG

Het ontstaan en inrichting van de kapel waar het monument zich bevindt is te lezen in

- HORSTER HISTORIËN deel 5 hoofdstuk 4 geschreven door G.F. Verheijen in 1999 de pagina's 113, 114, 115, 116, met de relevante voetnoten. De brochure is nog verkrijgbaar bij de boekhandel in Horst
- OUD HORST IN HET NIEUWS van Lou Derix. Deel 6, vermeld de slachtoffers
- Vergaete dudde dat noëjts mier
- Gemeente Archief Horst

Deel 2: Het massagraf als monument en het aparte monumentje volgt in een volgende uitgave

DE CROMMENTUYN EN HET ST. LUCIA ALTAAR

Piet van Enckevort

Agnes en Gertruyd van de Crommentuyn, twee deugdzame ongetrouwde zusters, wonende te Horst, stichtten op 3 juni 1516 aan het St. Lucia Altaar¹, vier wekelijkse missen. De priester, de beneficiant van dit beneficie ofwel stichting, die deze H Missen wekelijks vanaf die dag tot in eeuwigheid, zou celebreren, moest hiervoor een vergoeding krijgen.

Voor 1600 werd de vergoeding meestal betaald middels het vestigen van erfpachten op percelen grond van de stichters. Het meest voorkomende was een aantal vaten of malders rogge, die jaarlijks geleverd moesten worden aan de beneficiant van de stichting. Wijn en bijenwas kwam ook in aanmerking bij oude stichtingen. In plaats van rogge werd na 1500 ook wel een geldbedrag als erfpacht op een perceel grond of op een boerderij gezet.

Vanaf omstreeks 1600 tot 1800 wordt hiervoor een bedrag aan geld gegeven, dat vastgezet wordt op de gemeente, de meest veilige plaats in die tijd om geld te beleggen. Na 1800 wordt dit bedrag aan de kerkfabriek gegeven, die dit geld vervolgens beleggen in hypotheek en omstreeks 1900 ook in obligaties. De jaarlijkse rente krijgt de celebrant voor het lezen van de H Missen.

De eigenaars van de percelen grond moesten deze erfpacht jaarlijks afdragen en bij verkoop van deze percelen grond ging de last van deze erfpacht over op de nieuwe eigenaars. In 19de en 20ste eeuw kon men deze erfpachten afkopen tegen een kapitaal van ca 25 maal de jaarlijkse last in geld.

Wanneer de kerk een goede administratie bijhield, kan men uit deze jaarlijkse betalingen alle opeenvolgende eigenaars van de percelen grond of boerderij vinden en voor de genealogen familierelaties van deze erfpachtbetalers verkrijgen.

Terug naar de stichting van 4 H Missen door Agnes en Gertruyd. Zij vestigden ruim 13 malder rogge op een 8-tal percelen grond behorende bij de Hof te Crommentuyn in Horst. Dit was de moeite waard.

Ook de stichter van dit altaar, Heer Geridt van Crommentuyn met een wekelijkse H Mis en later nog een Zondagse Mis door Heer Gijsbert van Casterlo hebben hier erfpachten aan verbonden, in totaal kreeg de celebrant voor het lezen van de h missen ruim 22 malder rogge. In de 18de eeuw varieerde de prijs tussen 5 en 20 gulden, goed voor een half jaarloon voor de beneficiant.

In de stichtingsakte van zowel het oorspronkelijk altaar alsook de toevoeging van de 4 missen van Agnes en Geertruydt, wordt ook uitvoerig ingegaan, wie in de toekomst in aanmerking kwam om benoemd te worden als priester van deze stichting. De broeders van het St Lucia Gilde moesten na overlijden van de beneficiant of vertrek uit Horst een nieuwe priester benoemen die het naast verwant was aan de familie van de stichters.

Dit vroeg naar problemen in de toekomst! Deze kwamen ook in 1694. Georgius Horstmans, voorheen vicaris in Horst, in 1694 kapelaan in Sevenum en in 1700 benoemd tot pastoor in Sevenum was volgens de familie het naast verwant en dit werd bestreden door Joachimus Verberckt. Het kwam tot een proces voor de kerkelijke rechtbank van het bisdom in Roermond.

Als bewijsstukken van bloedverwantschap met de stichters werd door de familie Crommentuyn een "Boom van Bloedsverwantschap" opgesteld, die voor een genealoog bijzonder interessant is.

Boom van Bloedsverwantschap

1ste graedt

<i>Jan van Crommentuyn en</i>	<i>Jan en Gryttien</i>	<i>Thonis Lemmen ende</i>
<i>Mericken van Crommentuyn</i>	<i>van Crommentuyn</i>	<i>Gryttien van Crommentuyn</i>
<i>eheluyden</i>	<i>suster en broeder</i>	<i>Eheluyden</i>

2de graedt

<i>Heylcken van Crommentuyn +1664</i>	<i>nichte ende neve</i>	<i>Joris Lemmen alias Custers</i>
<i>x met Jacobus Raemaeckers</i>		

3de graedt

<i>Mericken van Crommentuyn</i>		
<i>*1617 en +1699</i>	<i>nichte en neve</i>	<i>Grytten Lemmen alias Custe</i>
<i>x met Dries Vousten</i>	<i>kinderen</i>	

4de graedt

<i>Gerit, Peter, Jan, Huybert</i>	<i>nichte ende neve</i>	<i>Heere Joris Horstmans</i>
<i>ende Derick van Crommentuyn</i>	<i>kindts kinderen</i>	<i>*ca 1650 +1731</i>

Hieronder staat geschreven:

Wij onderschreven, Mericken van Crommentuyn, Gerit, Peter, Jan Huybert ende Derick van Crommentuyn, haere kinderen, verclaeren ende attesteren mits desen voor de gerechtige waerheijdt, dat volghens desen bovenstaenden boom van bloedsverwantschap Joris Lemmen ofte Custers, omdat hij is geweest custer van onse kercke alhier ter Horst, is in sijn leven geweest, den vleesselicken neve van mijne moeder ende respectieve bestemoeder Heylcken van Crommentuyn,

ende sijnen vader Thonis Lemmen de swaeger van ons moeders bestevader Jan van den Crommentuyn, ende aengesien onse Heerneeff den eerw. Heere Georgius Horstmans tot bestevader gehadt heeft den voors[chreven] Joris Lemmen, soo bevindt sich, dat hij onsen bloedtverwant is in den vierden graet, ende dijenvolgens den allernaesten, den welcken tegenwordigh kan bedienen het officie van Sinte Lucia, hetwelcke onse vrienden den eerw. susteren Agnes ende Geertruydt van Crommentuyn gestift hebben hier in onse kercke ter Horst, verclaeren voorders, dat wij geene de minste kennisse en hebben van eenighe vriendschap [lees bloedverwantschap], soo de Heere vicarius Joachim Verberckt aen ons pretendeert te hebben.

In oirconde der waerheijdt hebben wij mit onse christelijcke naemen ende handtmerckten becrachtight, de selve bereidt wesende ten allen tijden soo noodigh mit eede te behouden, aldus gepasseert binnen Horst den ... aprilis 1694.

Dit ist x merckt van Mericken van Crommentuyn ende Gerit en Huybert Crommentuyn ondertekenen zelf

Bij de stukken ingediend voor het proces bij de officiaal van het bisdom Roermond, waren een 5-tal getuigenissen van "oude wijze mannen", die de bovenstaende boom van bloedverwantschap bevestigden en nog enkele onbrekende gegevens voor ons toevoegden, namelijk de echtgenoten van de Heylcken en Mericken van Crommentuyn.

"Dat Mericken van Crommentuyn geheeten Heylcken van den Crommentuyn en dat haere kinderen genoempt worden Geret van den Crommentuyn, Peter, Jan Huybert ende Derick van den Crommentuyn, den welcken naem sij alsoo van haer voorouders getrocken hebben van haer moeders cant, soo dat sij sijn de eenighe ende gerechte Crommentuyns, die ooyt bij menschen

gedenckenhier ter Horst gewoont hebben. Dan het is waer, dat de
gewesen man van Heylcken zaliger geheiten heeft Jacob
Raemaeckers, den welcken van Raemaeckers goett is geweest,
oock is het waer, dat den man van Mericken, wesende de vader van
dese kinderen, geheijten heeft Dries Vousten, maer desen sijn
alleen aengehijlickt, welcke nyettegenstaende blijft waerachtigh, dat
dese kinderen van haer moeders cant zijn de gerechte
Crommentuyns, buyten de welcke wij gheene andere
Crommentuyns hebben gekent, noch iemandt hier ter Horst sal
connen bevinden”enz

Hier vinden we de namen van de echtgenoten van Heylcke en
Mericke Crommentuyn en wordt vermeld, dat deze kinderen in Horst
bekend stonden als Crommentuyns en niet als Raemaeckers en
Vousten. Reden is duidelijk, ze woonden op de Hof Crommentuyn,
gelegen op de Meterick in Horst. De Crommentuyn straat herinnert
ons nog aan deze aldaar gelegen oude boerderij.

Het St Lucia altaar was volgens Steffens gesticht door “Heer Geridt
van Crommentuyn”, broer van de gezusters Agnes en Geertruydt.
“Heer Geridt” staat hier, dus een priester Geridt:

“und daerop gemaect een Misse, op dat naeste geblut, be-rent mit
zijnen huys und hove, by off neest Loeff van den Cloot gelegen. Dat
huys van den kriegsvolck affgebroken und verbrant, enz” en daarna
volgen percelen waarop erfpachten gezet zijn door Heer Geridt.
Vervolgens : “Agnes en Geertruydt van Crommentuyn, alde
bedaeghde gottfruchtige maegden, Heere Geridts voornoemd
susteren, inden voorgenoemde nu affgebrockenen huysse
woonachtig, hebben gefundiert opten vurgen. Altaer, alle weeken 4
missen , fur enen van den alsten van jaeren oeres gebluts priester,
berent mit de naevolgende pechten: Hier worden de percelen
genoemd waar de erfpachten voor altijd op zullen gevestigd zijn.

Aan dit zelfde altaar werd door Gijsbert van Casterloo nog een
“Misse des Sondaeghs” mit enkele erfpachten.

Tesamen waren aan dit altaer voor de beneficant 22 malder en 2 vat
rogge verbonden, 4 tijns grooten en 7 hoenderen en enige percelen
grond.

Uit bovenstaande gegevens en aangevuld met gegevens uit de DTB
registers van Horst [dopen en huwelijken van 1612-1636 en vanaf

1683 tot 1798] en enkele akten uit de Schepenbank van Horst heb ik een genealogie samengesteld van 6 generaties, die we te danken hebben aan de deugdzame gezusters en Agnes en Geertruyd van Crommentuyn omstreeks 1515 en een mindere deugdzame bloedverwant 180 jaar later, die ruzie maakte over deze jaarlijkse 22 malder rogge aan erfpachten.

De tegenpartij had ook een schema van bloedverwantschap opgemaakt. Wel in het latijn en erg summier.

Schema

1 graad

Agnes, Gertrudis et Renerus de Crommentuyn, broer en zussen
Dominus Gisbertus de Nijenhuisen en Margaretha de Nijenhuisen bloedverwanten van de fundateurs

2 graad

Margaretha de Nijenhuisen gehuwd met Ludolphus van den Cloot en verwekten Aleidis van den Cloot

3 graad

Aleidis van den Cloot gehuwd met Theodorus Verheijden verwekte Aleidis Verheijden

4 graad

Aleidis Verheijden gehuwd met Joachim Comans, genoemd Verheijden verwekte Margaretha

5 graad

Margaretha voorn. huwde met Theodorus Verberckt en waarvan R.D. Joachim Verberckt een zoon is.

Bij deze boom van bloedverwantschap, beginnend met Jan van Crommentuyn gehuwd met Mericken, wordt overigens behalve de naam Crommentuyn en zijnde bewoners van de boerderij Crommentuyn op de Meterick, geen nadere omschrijving gegeven van hun familieband met de stichters Gerit van Croemmentuyn priester en de gezusters Agnes en Gertuydt in 1515. Vermoedelijk is Jan zijn vader een broer geweest van de stichters, mogelijk was dit Reinier Crommentuyn.

De voorgestelde beneficiant R.D. Joachim Verberckt, (R.D. is een Latijnse afkorting en staat voor eerwaarde Heer, een priester) was dus "minder naeste van het blut".

De familienaam (van) Crommentuyn

Opmerkelijk is dat alle (van) Crommentuyns in Noord-Limburg afstammelingen zijn Jan van Crommentuyn geboren omstreeks 1540 en gehuwd met Merieke.

Hun kleindochter Maria van Crommentuyn alias Raymakers geboren ca 1620 en gehuwd met Andreas Vousten kregen 3 zonen, Jan en Hubertus van Crommentuyn zorgden voor de nakomelingen van Crommentuyn in Horst e.o. Ze worden steeds vermeld met van Crommentuyn

Zoon Petrus Crommentuyn alias Vousten vertrok naar Helden en huwde in 1673 met Maria Poels en zorgden daar voor een talrijk nageslacht. Deze werden steeds zonder -van- ingeschreven in de doopregisters en de latere burgerlijke stand.

**- meer dan 100 bieren -
HET CAFÉ MET GEVOEL VOOR
BIER MET 'N TRADITIE**

**Venrayseweg 94, 5961 AJ Horst
Telefoon (077) 398 30 09**

TURFSTROOISELFABRIEK STEEGH & ESSER

Hay Mulders

De turfstrooiselfabriek was gelegen aan de Putweg, nabij de plek waar nu het Beukenhof ligt. Naast een grote loods was er ook een houtzagerij en een smederij. Het geheel lag op 1,26 ha. grond. Steegh was een koopman uit Blerick. Al in 1893 kocht hij ongeveer 100 ha peelgrond van de gemeente Horst. Bij deze verkoop werd overeengekomen dat alleen het grauwveen verkocht zou worden.

Voor het turfstrooisel gebruikte men de vale turf, het grauwveen, de bovenste laag. Die moest er eerst afgestoken worden. De vale turf hield zijn maat, die klonk niet in. Deze turf was de fabrieksturf. Het voordeel van het grauwveen was, dat dit het hele jaar door gestoken kon worden.

Boëms Piet (Vervoort) heeft veel turf in de Peel gehaald met paard en kar. Ook werden er lorries gebruikt om de turf in de Peel te halen. Deze lorries gingen via de Putweg de Peel in.

In de fabriek kwam de turf uit de Peel aan de achterkant binnen. De turf werd afgeladen en via een lopende band en een soort lift (elevator) werd dit naar boven getransporteerd.

Boven in de nok stonden machines, die de turf

verpulverden. Onder in de fabriek werden de pakken turf gemaakt. De pakken werden vastgemaakt met latten en draden. Vandaar ook de houtzagerij en de smederij dicht in de buurt. Vervolgens gingen de pakken turfstrooisel in de wagons en via het station en het spoor verder naar de plaats van bestemming. Het turfstrooisel werd vooral gebruikt in de paardenstallen in garnizoensplaatsen. Het werd uitgevoerd naar alle West – Europese landen, tot in Engeland en zelfs Amerika toe. Het fijne turfstrooisel werd ook gebruikt in koestallen, kippenhokken en zelfs voor de fruitverpakking. Het werd

ook gebruikt als isolatiemateriaal. In de pastorie in Griendtsveen werd turf gevonden in de spouwmuren.

Henk van der Griendt spreekt in zijn boek over de turfstrooiselfabrieken over de fabriek van Steegh en Esser van 1897 tot 1942 nabij Halte America, het station. Over deze eerste periode van de fabriek is nagenoeg niets bekend. Voor die tijd was Steegh & Esser actief in Griendtsveen (halte Helenaveen) van 1886 tot 1896. In dat jaar nam de gemeente Deurne de fabriek over voor f. 12.000. Steegh en Esser waren wel tot verkoop gedwongen, omdat de gemeente geen grauwveen meer wilde leveren.

Een zekere van Eechoud uit Horst vroeg toestemming tot de aanleg van een smalspoor. Het spoor was 60 cm. smal. Hij wilde op de hei in Veulen de turf gaan exploiteren. Dit smalspoor ging vanaf het station, voor café Vervoort (later Boëms Jeu) langs over de huidige Gerard Smuldersstraat tot aan de eerste ontginningen in het Veulen over de Lorbaan.

Tinus Verheyen reed de tram met vruchten van het Veulen naar het station America en andersom bracht hij kunstmest naar de boerderijen. Vullings en van Eechoud uit Horst vroegen een vergunning aan voor telefoon in het Venrayse, zodat ze elkaar makkelijker konden bereiken. Dit kregen ze echter niet. Venray gaf deze vergunning niet. Toen vroeg men in Horst. Dit lukte wel en er kwam een telefoonlijn over de Meterik, midden door de bossen naar Toon Verheyen, de vader van Tinus Verheyen. Ze kwamen dan altijd bellen in dit huis en Verheyen moest dit dan doorgeven.

De beek aan de Putweg die er nu ligt, lag er toen ook al. Voor langs het station liep de losweg. Het smalspoor eindigde op een draaischijf. Vanuit deze draaischijf kan je richting station, maar ook richting turfstrooiselfabriek Steegh & Esser.

Ze gingen met die wagentjes gewoon over het spoortje over de beek heen.

In 1907 werkten er in het Turfstrooiselfabriek 20 mannen van boven de 16 jaar. De werklonen lagen in die tijd voor dit zware werk rond f 1,50.

In 1912 / 1913 vroeg de firma toestemming om een nieuwe fabriek te bouwen te America. Perceel sectie F, nr. 1456. Het is onduidelijk wat hier van terechtgekomen is. Op een gegeven moment is er ook ruzie gekomen tussen Deurne en Steegh en Esser Horst.

Groote Prijsafslag

Prima droge

zwarte brandturf

à f 16 per 1000 kilo

afgehaald aan onze fabriek te AMERICA.

Steegh en Esser Venlo.

Advertentie uit 1921

In 1917 brandde de houtzagerij af. De schade bedroeg 500 gulden.

In 1920 werd het huis van de familie Wasser gebouwd aan de Putweg. Wasser was

een soort opzichter. Hij moest iedere dag het werkvolk controleren. Tegenover de spitse van het stuk grond van Wullem van de Villa (Janssen) stond het keetje waar Wasser zijn werk deed. Het werk in de turfstrooiselfabriek was zwaar en stoffig. Er kwamen altijd grote stofwolken uit de fabriek.

Veel werklui kwamen uit America en Hegelsom. Jeu en Hand Geerarts (vader en oom van Jan, Jac en Ton) hebben lang in de fabriek gewerkt. Zij hebben ook veel in de Peel gewerkt. Andere Peelwerkers waren Tinus en Thei Verhaegh. In 1929, op 11 oktober, brandde de fabriek geheel af. Het brandde geweldig omdat het gebouw helemaal van hout was. De schade bedroeg dit keer 37.000 gulden.

Fabrieksbrand te America.

Woensdagmiddag brak plotseling brand uit in de Turfstrooiselfabriek der N. V. Steegh en Esser, gelegen te Horst-Amerika.

De brandweer van America die zeer spoedig ter plaatse was, kon alleen het vuur niet bestrijden, zoodat de motorspuit uit Horst gerequireerd moest worden. Ofschoon deze direct arriveerde en met drie stralen water gaf, kon 't gebouw niet meer gered worden. Het brandde geheel uit.

Alleen de machinekamer bleef gespaard. Tot laat in den nacht, ongeveer half drie moest de brandweer ter plaatse blijven om de smeulende turfhoopen nat te houden.

Brand in de fabriek uit Peel en Maas 12 oktober 1929

Na de brand is de fabriek herbouwd en is er een stenen gebouw bijgezet. Vanwege de veiligheid is er een trapje te zien aan de zijkant van het gebouw. Dit is ook op de foto duidelijk te zien. Hier is ook een bouwtekening van. Wim Vervuurt heeft de foto van de fabriek gemaakt, die wij in de Moeëk hebben. Wim van Petran Vervuurt, een broer van Sef Vervuurt. (Jac Poels van Rowwen Heze heeft deze foto nagetekend.

De bouwtekening van dit gebouw komt uit het gemeentearchief van de gemeente Horst). De naam was toen al veranderd in NV Turfstrooiselfabrieken en veenderijen (voorheen Steegh & Esser).

Op 10 mei 1944, tijdens de oorlog heeft de Duitse bezetter het fabriek ingevorderd om er oorlogsmateriaal op te slaan. Het geheel was op dat moment eigendom van P.B. Huberts,

wegenbouwer en aannemer. Ook het bijbehorende ketelhuis, een schuur, de toegangsweg en het smalspoor werden opgeëist. Tijdens en na de oorlog haalden de Amerikaanse jongens er van alles uit. In de oorlog haalden enkele kornuiten er een grote wasbak uit, die ze gebruikten in de schuilkelder voor de piloten op de Zwarte Plak.

Na de oorlog is de fabriek niet meer opgestart, maar werd het "zaakje" opgekocht door de Gasunie. Zij hebben tegen het einde van de 40-er jaren de pijpleidingen gelegd. Ze gebruikten dit voor opslag van materialen.

Wanneer de gebouwen precies weggegaan zijn, is niet helemaal duidelijk. Grad Poels herinnerde zich nog wel dat toen Cuppen Sjang getrouwd is, dat hij planken van het fabriek gebruikt heeft om een kippenkooi van te bouwen. Sjang trouwde in bij Tielen Grad. Dit huis lag vlak voor de tuinbouwloods aan de Zwarte Plakweg. Deze familie Tielen heeft ook het kapelletje laten bouwen aan de Zwarte Plakweg.

De maquette is gemaakt vanaf de ongedateerde tekening van de heer Duijf, bouwkundige uit Horst. Hier staat een zagerij, smederij en een fabriek op. Het gebouw was geheel van hout gemaakt. Duijf was een bekende van Grad Poels, omdat hij hier vaker met de melkwagen kwam. Duijf woonde aan het Kerkhofpad (nu Kloosterstraat). Vanaf deze tekening heeft Chris Minten uit Meterik deze prachtige maquette gemaakt.

Op dit moment is de maquette in bruikleen bij het Peelmuseum.

Uit het archief van de werkgroep Oud America.

MUNCKHOF

*Zorgeloos vervoer
begint bij Munckhof*

Tel. 077 397 8888
www.munckhof.nl

GENEALOGIE IN MUSEUM DE KANTFABRIEK

Marcella Dings voorzitter Museum de Kantfabriek

In de laatste uitgave van de halfjaarlijkse uitgave “Info LGOG” stond, in overleg met het bestuur van museum de Kantfabriek, een artikel geplaatst door dhr. Jan Janssen, oud-voorzitter en tot 1 december 2012 adviseur van Museum de Kantfabriek.

Het Museum kreeg na plaatsing van dit artikel van diverse kanten ongeruste reacties, daar men in de veronderstelling verkeerde dat genealogie geen deel meer zou uitmaken van ons Museum. Het bestuur van Museum de Kantfabriek stelt het op prijs dat zij in de gelegenheid is om een nadere toelichting te geven.

In het betreffende artikel vertelt Jan Janssen over de geschiedenis van de Oudheidkamer van Horst, met daarbij de nadruk op de wijze waarop deze met de gegevens van genealogie omging vanaf de jaren 70 uit de vorige eeuw.

Jan verhaalt ook de manier waarop de Oudheidkamer trachtte om de genealogie destijds onder te brengen bij de Bibliotheek, maar toen dat uiteindelijk niet lukte, mee is gegaan naar Museum de Kantfabriek. Aldaar zijn deze gegevens momenteel nog allemaal te vinden. In de voorbije jaren heeft het Bestuur van Museum de Kantfabriek, bekeken of genealogie nog onderdeel kon blijven van ons Museum. Begin 2012 is het handhaven van de afdeling genealogie nog onderwerp van gesprek geweest binnen ons bestuur.

In het voorjaar 2012 kwam ons Museum in gesprek met de stichting Stidoc in Utrecht, die de grootste textiel –uitleen- bibliotheek van Nederland beheerde, maar wegens ruimtegebrek met ons in contact trad om de mogelijkheden in Horst te bezien in dit kader.

Op basis daarvan heeft het bestuur besloten om ruimte te creëren voor deze boeken, waardoor Museum de Kantfabriek onder toevoeging van onze eigen collectie textielboeken en tijdschriften, nu de grootste collectie textielboeken van Nederland bezit.

Het bestuur heeft daartoe de bovenverdieping van het Museum gereorganiseerd en tevens voor de afdeling genealogie een aparte

ruimte gerealiseerd, waar de collectie genealogie boeken ondergebracht is.

Voortschrijdend inzicht heeft ons in 2012 doen besluiten tot genoemde oplossing. Hierdoor kunnen bezoekers van Museum de Kantfabriek, op een rustige wijze genoemde genealogische boeken blijven inzien en over informatie beschikken. Inmiddels constateren wij dat bezoekers tevreden zijn met de gekozen oplossing.

Wij hopen dat de lezers van dit blad gerust gesteld zijn en u bent van harte welkom om gegevens over uw of andere voorvaderen in te zien.

Met dank aan de redactie van dit blad, hoopt het Bestuur van Museum de Kantfabriek op een verdere vruchtbare samenwerking met het LGOG.

Namens het bestuur van Museum de Kantfabriek,
Marcella Dings

E-MAIL BEVOLKINGSREGISTERS

From: [Jan van de meerendonk](#)

Sent: Tuesday, January 29, 2013 2:54 PM

To: secretariaat@lgogterhorst.nl

Subject: bevolkingsregisters

Geachte heer Vissers,

Bij deze wil ik onder uw aandacht brengen dat sinds vandaag bij de "Oudheidkamer" van Horst de mogelijkheid bestaat de bevolkingsregisters (verwerkt in excel) van de gemeente Horst in te zien. Het betreft de bevolkingsregisters en tellingen van de jaren, 1797, 1802, 1812, 1815, 1829, 1840, 1850, 1860, 1870, 1880 t/m 1994, de jaren daarna t/m 1940 zijn gefotografeerd en ook in te zien, Het beroep en leeftijd van de bevolking zijn getotaliseerd, in aantallen en tabellen, zowel mannen en vrouwen.

Tevens het kadaster van 1825, eigenaars en bewoners 1860, 1870, 1880 en 1895 (1860 kadaster samen in overzicht met bev. reg.) kadasterkaarten zijn beschikbaar en worden op korte termijn toegevoegd.

De basis van deze gegevens zijn de gefotografeerde documenten uit het archief van de gemeente Horst en zijn ook bij de transcriptie in te zien.

Momenteel ben ik bezig het gegeven van 1880 t/m 1894 af te ronden.

Met vriendelijke groet

Jan van de Meerendonk

LEZING: BENDEVORMING RONDOM DE PEEL IN DE ACHTTIENDE EEUW

Arie Snellen

Peter Geuskens is gepensioneerd leraar speciaal onderwijs op de Widdonschool in Heibloem. vanaf het midden van de jaren zeventig heeft historisch onderzoek zijn interesse. Aanvankelijk gericht op de bezitters van riddermatige goederen in de Roerstreek, vervolgens onderzocht hij de historie van de adellijke kloosters Dalheim en Onze Lieve vrouw Munster. De laatste tien jaar heeft hij zijn aandacht verplaatst naar licht en zware criminaliteit rondom de Peel in de achttiende eeuw.

Het dievengilde anno 1570 bezorgde de plattelandsbevolking veel overlast. Het bestond vooral uit arme sloebbers, vagebonden, landlopers, gedeserteerde soldaten, zigeuners, alleenstaande vrouwen met kinderen, kortom mensen die geen dak boven het hoofd hadden.

De bestuurders in die tijd stonden machteloos en hadden geen vat op deze personen.

Met name in de regio Meijel, Helden en Maasbree bevonden zich een groot aantal van deze vagebonden. Velen trokken samen op en kregen aansluiting bij de onderkant van de plattelandsbevolking, waardoor roversbenden ontstonden. Wanneer deze op pad gingen kon het er grof aan toe gaan. Mensen werden mishandeld en zelfs vermoord, nadat zij eerst alles naar hun gading hadden geroofd.

Opvallend was dat deze bendes grote afstanden aflegden om tot hun daden over te gaan en zwierven door geheel Limburg, Brabant en een stukje Duitsland. Zo werden bendes in 1765 in Helden gearresteerd, en overgebracht naar Geldern en Wesel. In 1766

werden ze op de grens van Venray en Bakel overgeleverd aan de Hoogdorst van de Meierij en worden in Den Bosch twee personen opgehangen en vijf geradbraakt. Een nogal stevig vonnis.

Onderstaand gedicht geeft een beeld van deze vagebonden.

BALLADE VAN DE GEHANGENEN

François Villon (ca. 1431–1464) vertaling: Ernst van Altena

*Gij mensenbroeders die ons overleeft,
gedenkt ons zacht, gedenkt ons niet vilein,
want juist als gij erbarmen met ons heeft
zal God ook jegens u genadig zijn.
U ziet ons hier gehangen per dozijn:
Ons vlees, door ons gespijst tot aan de strot
is sedert lang verteerd, vergaan, verrot.
Wij beendren worden ook tot stof gewreven.
Dat niemand lacht om ons zo droevig lot;
Bidt slechts tot God dat Hij het ons vergeve!*

*Als wij u bróeders noemen, kijk dan niet
misprijzend – ook al bengelen wij hier
met reden en terecht. Wie logisch ziet
weet dat de mens vaak dom is als een dier.
Vraagt dus voor dit dozijn – dood als een pier –
de hoge gratie van Maria's Kind;
Dat Hij ons net als ieder mens bemint
en onze ziel niet in de hel doet beven.
Ons lijf is dood... verdwenen met de wind;
Bidt slechts tot God dat Hij het ons vergeve!*

*De regen spoelde en waste onze huid,
de zon heeft ons geblakerd en gelooïd;*

*De eksters pikten ons de ogen uit,
de kraaien hebben ons de baard gerooid.
En zelfs de laatste rust krijgen wij nooit:
Wij zwaaien en wij draaien met de wind,
die met ons speelt gelijk een kaatsend kind.
Veel vogelsnavels kwamen ons doorzeven.
Zorgt dus dat ú hier nooit uw einde vindt,
bidt slechts tot god dat Hij het ons vergeve!*

*Prins Jezus, hoor ons aan... wij smeken luid:
Zorg dat de duivel ons niet krijgt als buit,
laat ons toch niet in hete vlammen sneven!
Gij mensen, lach ons kaal karkas niet uit,
bidt slechts tot God dat Hij het ons vergeve!*

Voor al uw

**FIETS-REPARATIES
en 2e HANDS FIETSEN**

**WIEL BECKERS
RIJWIELSERVICE
Van Merwijckstraat 47
Horst**

Open: ma t/m vrij 19.00-20.00 uur

**Bel voor inlichtingen:
077 - 398 63 32**

LEZING: ZOEKTOCHT NAAR BLARIACUM

van Keizer Augustus tot Koning Voetbal

Maarten Dolmans is werkzaam als gemeentelijk archeoloog van Venlo. Hij heeft een voorliefde voor de Romeinse tijd en is recentelijk bezig geweest met opgravingen op het voormalige kazerneterrein in Blerick. Hier werd gezocht naar de resten van fort Sint Michiel en naar resten van het Romeinse Blariacum.

Met de realisatie van de nieuwe Maasboulevard in Venlo, werd hier gestart met een archeologisch onderzoek in de jaren 2002-2004. het gevonden materiaal wijst meer richting Duitsland, zoals Xanten en Keulen, dan naar Nijmegen.

Een twintigtal woningen zijn ontdekt en een aantal grafvelden. Daar deze grafvelden buiten de stadsmuren werden aangelegd, kon men een goed beeld krijgen van de vesting Venlo. Ook werden er enkele pottenbakkersovens gevonden aan de grens van de nederzetting. Naast vindplaatsen uit de ijzertijd en de volle middeleeuwen springen vooral de archeologische vondsten uit de Romeinse tijd (1e tot en met de 4e eeuw) in het oog.

Aan de Blerickse zijde van de Maas (Raayweide) werd een Romeinse weg aangetroffen met een breedte van ongeveer 4 meter, omgeven door een gracht, welke aansloot op de Maas, wat duidt op een verbinding met Venlo. Gezien de gevonden voorwerpen dateert de weg uit de 2e eeuw. Ook werd een nederzetting aangetroffen: boerderij de Staay uit ongeveer 1400. Hiervan zijn de kelders en de ronde muren bewaard gebleven.

Fort st. Michiel werd gebouwd omstreeks 1640 en is vermoedelijk een klein wegdorp geweest met een wachttorens, fort, herberg en ongeveer 20 huizen, of een groot gebouw.

Er zijn ook 2 Romeinse greppels aangetroffen, zonder grind, wat wijst op een weg die waarschijnlijk naar Krayelheide gaat of naar een grote verbindingsweg. Toekomstig onderzoek zal dit moeten uitwijzen.

Het fort is omgeven door muren in een stervorm, waarvan nu 1100 meter muurwerk is opgegraven, en dat in een goede staat verkeert. Ook is veel hout gevonden als fundering, welke nog in zeer goede staat zijn. Qua muurwerk is nu reeds 1/3 opgegraven, en de belangrijkste punten, met name de hoekpunten zijn reeds bloot gelegd. Vanaf 2008 is er archeologisch onderzoek gedaan en is ongeveer 1/3 van het totale perceel onderzocht, en wel die plekken die het eerst weer worden gebruikt voor de nieuwbouw van het voetbalstadion. De hele zuidelijke zone van fort is reeds onderzocht.

In 1913 werd de Frederik Hendrik Kazerne gebouwd, met uitbreidingen tot 1970. Bij de bouw van de kazerne is reeds rekening gehouden met de aanwezigheid van restanten van het fort.

Men is nu bezig om de bestaande bebouwing te slopen, maar de Rijksbeschermden panden blijven bestaan. Bij het bodemonderzoek is ook veel munitie uit de Tweede Wereldoorlog aangetroffen, daarvan is reeds 2000 kilo gevaarlijke munitie is verwijderd.

Het onderzoek zal nog voortgaan tot april 2013 en is daarna afhankelijk van de verdere financiële mogelijkheden.

Meer informatie kan men vinden op: www.expeditielimburg.nl

LEZING KASTEEL EN LANDGOED GEIJSTEREN

Arie Snellen

Voor 115 aanwezigen gaf Baron C.W.J. de Weichs de Wenne op 12 december 2012 een lezing over het familiebezit "Het kasteel en het Landgoed Geijsteren".

Door het huwelijk van Maria Anna Louise van Hoensbroek in 1806 te Venlo met de edelman Caspar von Weichs zur Wenne is het landgoed in het bezit van de familie von Weichs zur Wenne. Zij woonden in Geijsteren of op het landgoed in Wenne in het Sauerland.

Baron C.W.J. de Weichs de Wenne

Na het Congres van Wenen in 1815 werd Geijsteren toegevoegd aan de Nederlandse Staat.

Baron de Weichs de Wenne werd in 1816 bij Koninklijk Besluit benoemd tot lid van de Ridderschap van de Provincie Limburg.

De huidige Baron Caspar Wilbert Joseph de Weichs de Wenne trouwde op 1 mei 1965 te Beers met Judith barones van Hovell tot Westerfliet en Weezeveld.

Het landgoed is 700 hectare groot en bestaat uit weiden, teeltgrond en bossen. Er zijn nog diverse boerenhoeven die behoren tot het landgoed en herkenbaar zijn aan de zwart/witte luiken. Indien zij niet meer gebruikt worden als boerenhoeve, zijn ze verbouwd tot woningen en zijn ze in gebruik voor bijvoorbeeld bed & breakfast. De bossen zijn opengesteld voor het publiek en men kan er heerlijk wandelen.

Op het landgoed bevinden zich ook nog diverse kapellen en in het bijzonder de H. Willibrorduskapel, midden in de bossen, waar in de

maanden juni t/m augustus wekelijks op woensdagavond een H. Mis wordt opgedragen. Ook is er nog de bekende "Rosmolen" en een modern golfterrein. Bekend is ook het Koninklijke Gilde St. Willibrordus , met een ledenaantal van 85 personen op een bevolking van 450 personen, dat de cultuur van het dorp verder uitdraagt.

Na meerdere branden, waarna het kasteel weer werd opgebouwd, is het tijdens de Tweede Wereldoorlog in 1945 door de Engelsen gebombardeerd, in de veronderstelling dat er nog Duitsers in het kasteel verbleven. Het werd zodanig vernield dat de familie op dat moment geen mogelijkheden meer zag om het te herbouwen. De restanten van het kasteel werden gebruikt om andere monumentale gebouwen in Nederland na de oorlog te restaureren.

Meer dan 50 jaar heeft de natuur zijn invloed gehad op het kasteel en was de gracht erom heen gevuld met puin en oorlogsrestanten zoals munitie etc..

In 2004 werd d.m.v. subsidies van diverse instanties en eigen geld van de familie, besloten om te beginnen aan de consolidatie van de overblijfselen. Het bedrijf AVG uit Gennep kreeg de opdracht om de gracht uit te diepen, hetgeen niet geheel zonder gevaar was, en er werden diverse soorten munitie en gebruiksvoorwerpen uit het vroegere kasteel naar boven gehaald. Ook werden de grachtmuren weer zichtbaar. De bouwfirma Eijssen uit Geijsteren heeft met twee medewerkers 8 jaar gewerkt om het kasteel in de situatie van midden jaren vijftig van de 20e eeuw te consolideren. Zo werden b.v. de stenen apart gebakken in een steenfabriek te Maaseik in België, en werden gevonden overblijfselen weer geïntegreerd in de verbouwing. Doordat men maar met twee personen aan de herbouw werkte kon men dagelijks goed afstemmen wat voor werk die dag gedaan diende te worden.

In juni 2012 werden de werkzaamheden voltooid en kan men goed zien wat de contouren van het kasteel, met daarop de ronde toren en de ingangspoort , zijn geweest. Het is een uniek terrein geworden, waar in de toekomst mogelijk meerdere culturele activiteiten kunnen plaatsvinden.

Door het beheer van het Landgoed in een juiste juridische vorm te gieten is het voor de toekomstige generaties gewaarborgd en bezit Noord-Limburg een parel van natuur en historie.

LEZING OVER DE PEELSCHATTEN

Huub Kluijtmans

Huub Kluijtmans (1948) is geboren in Grashoek en woont daar nog steeds. Hij is de zoon van Leo Kluijtmans (1906- 1988) die in de zestiger en zeventiger jaren van de vorige eeuw vooral bekend was als 'ziener van de Peel'.

In de lezing over de Peelschatten wil Huub aan de hand van bestaande feiten, aangevuld met de nieuwste ontwikkelingen, uitleggen hoe de Peelschatten ooit in het veen terecht zijn gekomen.

Het hele leven van mijn vader stond in het teken van alles wat te maken had met een Romeinse officier waarvan de resten zijn gevonden bij het turfgraven in Peel.

Toen op vrijdagmiddag 17 Juni in 1910 door enkele turfgravers de resten van een Romeinse officier in het veen nabij Helenaveen werden gevonden, moest mijn vader nog vier jaar worden. Het nieuws dat er goud was gevonden met turfsteken, was als een bom ingeslagen bij de Peelmensen .

Twee dagen later op de vrije zondag middag trok het Peelvolk van heinde en verre naar de vondstplek in de hoop nog wat te vinden. Men had gehoord dat Adriaan Bos van, concurrente Maatschappij Helenaveen, in enkele vers gestoken turven gouden munten had gevonden!

Bos werkte als procuratiehouder voor Maatschappij Helenaveen, terwijl de vondst van de gouden Helm etc. op het gebied van de gemeente Deurne was gedaan. Dus Bos had er eigenlijk niets te zoeken.

Achteraf is hij een van de allerbelangrijkste getuigen geweest: mede door hem zijn veel zaken bewaard gebleven.

Op die zondag werden duizenden vers gestoken turven door de "goudzoekers" uit elkaar geplozen of er nog wat inzat, de aannemer (Hafmans & Steeg uit Venlo) heeft er flinke schade door gehad.

Ook mijn grootvader ging met zijn zoons, de oudere broers van mijn vader, een kijkje nemen en mijn vader mocht niet mee. Hij was nog te klein en kon onmogelijk die lange weg heen en terug lopen, dat was te ver voor een kind van 4 jaar.

Mijn grootvader was zelf turfgraver en die vrije zondag was dan ook voor hem een rustdag voor het zware fysieke werk, dus om mijn vader de hele weg te dragen had hij geen zin.

Omdat hij niet mee mocht heeft hij uren lang in tomeloze woede over de vloer gerold en met zijn vuistjes uit op de plavuizen getimmerd. Uren later toen vader en zijn broers terug kwamen, zo werd hem later verteld, was hij nog steeds niet tot bedaren te brengen. Wel had vader voor hem een souvenir meegebracht, wel geen goud, maar een stuk van de lans of althans van een staaf die leek op een lang tandwiel met sleuven in de lange weg gemaakt van een hier onbekende houtsoort.

De turfsteker had, een originele goed geconserveerde Romeinse lans met zijn scherpe graafgereedschap in mootjes gestoken. Helaas dit was een van de vele miskleunen tijdens de vondst. Om van te gruwen, maar helaas het was niet anders, zo is op de dag van vondst en de dagen erna enorm veel verloren gegaan. De afwijzing dat hij niet mee mocht, heeft hem voor de rest van zijn leven gevormd.

Hij had zich voorgenomen, hoe jong dat hij nog was dat het mysterie rond de Romein zijn levenswerk zou gaan worden, hij zou en moest er alles over te weten komen. En inderdaad in zijn hele lange leven van 82 jaar heeft hij zich met dit thema bezig gehouden. Het grote geheim achter dit mysterie te ontsluiëren, dat was zijn doel.

Een levenswerk dat niet verloren mag gaan.

In zijn jonge jaren is hij alle getuigen van de vondst gaan bezoeken ook hoofdpersoon Smolenaars, bij hem is mijn vader in zijn jonge jaren verscheidene keren op bezoek geweest en hem over de vondst "het hemd van het lijf gevraagd".

Maar niet alleen Smolenaars, alle getuigen van de vondst heeft hij diverse keren gesproken. Hij wilde er alles over weten tot in het detail. Hij kende alle verhalen tot in de finesses, jammer genoeg deed hij daar te weinig mee. Mijn vader was nu eenmaal geen precieze, geen boekhouder die alle gegevens netjes noteerde. Voor hem was dat gesneden koek en hij ging er vanuit dat het hele verhaal voor iedereen duidelijk was. Wel vertelde hij er ieder dag over tot in detail waar hij was geweest wat hij te weet was gekomen noem maar op.

Wij kinderen konden die verhalen dromen, wij waren getuigen van het eerste uur.

Toen hij in 1988 overleed werd het stil rond de grote Romeinse vondst, zijn zaken werden netjes geordend in dozen verpakt. Maar helaas tijden veranderen en het was wel van enorme waarde geweest als hij alles wat hij aan kennis had vergaard gedetailleerd zou hebben opgeschreven.

In 2006 kwamen wetenschappers met een totaal nieuwe theorie. Pollen onderzoek had aangetoond dat de omgeving in de eerste helft van de vierde eeuw was begroeid met elzen en beuken bomen, er kleefden nog minimale restjes veen aan de schoenen en het leer wat al bijna 100 jaar in het RMO te Leiden lag. Die restjes drek werden onderzocht op pollen en hier lag de onthulling.

Conclusie: er zou nooit een Romein zijn omgekomen maar alles was netjes in een zak verpakt neergelegd als offer aan de veengoden! Dat was de uitkomst en conclusie van het pollen onderzoek. Toen ik dat hoorde dacht ik dat mijn oren van mijn hoofd vielen. Bovendien concludeerde leerdeskundige en archeologe mw. Van Driel – Murray dat delen van het geborgen leer toe hadden behoord aan een zak waarin de Helm precies paste. Dus concludeerde zij zonder ook maar een millimeter verder onderzoek, devotie!

Alle vondsten waren in het veen verstopt en behoorden tot een offergave, einde discussie.

Toen ik dat hoorde ben ik even heel kwaad geworden, gelukkig maar voor even want toen heb ik mijn besluit genomen.

Alle technische zaken rond de vondst die bekend waren en die ik van mijn vader wist en aangevuld met hetgeen hij wel had genoteerd en kranten artikelen uit de zestiger jaren, werden weer uit de dozen gehaald. Alhoewel ik meer als dertig jaar niet met het thema bezig ben geweest ben ik gestart met al zijn schreven werk en wat ik me nog precies wist te herinneren, verhalen die ik kon dromen .

Al die zaken wijzen in een heel andere richting dan een devotie en daar ga ik in de lezing uitvoerig op in. Intussen zijn weer veel nieuwe zaken bijgekomen die onderbouwen dat een devotie uitgesloten is.

Terug naar vrijdag 17 Juni 1910, op die dag werd de Gouden Helm gevonden. Jammer genoeg was de Helm een van de laatste in een hele reeks vondsten. Op die dag en al dagen ervoor waren in de “put” van Gebbel Smolenaars, Peter Janssen, Driek Slaats veel vreemde zaken aan de oppervlakte gekomen. Tierend en vloekend

had Gebbel Smolenaars de ene godver over de andere gevloekt, “welke gek heeft hier al die rotzooi gedumpt”? Die stemming veranderde toen ze samen de Gouden Helm vonden, de sfeer in die veenput sloeg totaal om, de goudkoorts sloeg toe, Gebbel Smolenaars was niet meer voor rede vatbaar en begon als een wilde om zich heen te slaan, hij had zijn claim afgebakend en ze maar een cm te dicht in buurt kwamen, bedreigde hij collega's met het inslaan van hun schedels. Iedereen die eromheen stond wist dat het menens was en hield zich op veilige afstand.

Smolenaars was totaal niet meer voor rede vatbaar, badend in het zweet draaide hij helemaal door. Alles wat mis kon gaan rond de vondst is daadwerkelijk ook helemaal misgaan.

Het hele mysterie is niet ontstaan in de eerste helft van de vierde eeuw maar op de dag en dagen, weken en maanden na de grote vondst in de Peel.

Door het geklungel van de toenmalige archeologen, de onkunde en hebzucht van de vindsters en door de bemoei- en graaizucht van “de hoge heren”, is er veel gestolen en verloren gegaan. Goddank heeft mijn vader later nog heel veel kunnen achterhalen, anders waren die aanwijzingen en getuigenverklaringen ook verloren gegaan. Nu zijn die van enorme waarde omdat hierdoor uitermate belangrijke aanknopingspunten behouden zijn gebleven en kunnen we hiermee het hele geklungel tijdens de vondst reconstrueren.

Na de vondst groeide Peel 50 jaar lang dicht met berken en smelen (buntgras). De vondst plek overgroeide en werd ontoegankelijk. Toen kwam het jaar 1959 met zijn lange hete droge zomer met de grootste Peelbrand die de Peel ooit gekend heeft. Het hele gebied was een rokende massa en tot ver in Duitsland hing de hele zomer een verstikkende rook afkomstig van die enorme Peelbrand. Blussen was met de technische middelen van toen, in dit gigantische gebied onbegonnen werk. De vuurhaarden waren niet te traceren, omdat ze onder het maaiveld woekerden. Ook de Romeinenplek viel ten prooi aan het ondergrondse smeulende vuur, veel oude turfresten en de bovenste delen van het achtergebleven zwartveen branden weg. De brand woekerde voort tot het voorjaar van 1960, de voorjaarsregens maakten een einde aan de grootste veenbrand die de Peel ooit heeft gekend. Wat bleef was een

maanlandschap bestaande uit een grote zover het oog reikte uit een grote grijze vlakke.

Na vijftig jaar kwam de Romeinenplek weer vrij te liggen, De Peel was weer toegankelijk.

Mijn vader greep zijn kans, iedere vrije minuut zocht hij gewapend met hark en riek centimeter voor centimeter af. Wij kinderen zochten ijverig mee. Wat we vonden waren stenen, in de turf zaten geen stenen, dat is onmogelijk, waar kwamen die vandaan? Heel vreemd: alleen daar en nergens anders lagen ze binnen een cirkel van pakweg 50 meter doorsnee.

Dit was een aanwijzing dat de Romeinse hoofdman en zijn metgezel onder een regen van stenen de Peel zijn ingedreven.

Door de zwaartekracht waren ze naar de bodem van het hoogveen gezonken en in de bovenste lagen van het zwartveen blijven steken, turfgravers hebben ze niet opgemerkt omdat de afgraaf concessie was beperkt tot het bovenliggende grauwveen. Ze mochten de onderliggende zwartveenlagen niet afgraven.

De hamvraag blijft, wat is in de eerste helft van de vierde eeuw op deze plaats gebeurd? Hoe kwam een Romeinse hoofdman samen met zijn schildknaap in de Peel terecht?

Intussen is bekend dat al 100 jaar eerder, om precies te zijn in 1804, op een relatief korte afstand van de vindplaats van de Gouden helm een andere beroemde vondst werd gedaan, n.l. de beroemde sierschijf van Helden. Zegge en schrijven, hooguit een kilometer heeft ertussen beide vindplaatsen gelegen! De ene vondst (helm) lag aan het einde van een zandrug die als een soort van doodlopende weg eindigde voor een groot diep moeras. De andere (sierschijf) is gevonden aan het begin van dezelfde zandrug. Beide vondsten waren geen solitaire vondsten, op beide vindplaatsen is veel meer gevonden.

De Helm werd zwaar beschadigd zonder rechter wangklep, op 17 juni 1910 uit het veen geborgen. In het rechter en linkerdeel van de voorste panelen zat een groot gat, veroorzaakt door een harde

slagen met een zwaar voorwerp. Getuigen rond de vondst vertelden dat het een oude beschadiging was en niet door het graven was veroorzaakt.

De aard van de beschadiging wees niet op een scherpe deuk of scheur die zou zijn toegebracht door de stikker, (graversmes) in dat geval had de restaurateur de beschadiging feilloos kunnen repareren.

Ondanks intensief zoeken is de rechterwangklep nooit gevonden.

Dat ontbreken en de beschadigen op de helm wijzen op sporen van zwaar geweld.

*Deze vergulde sierschijf staat in de geschiedenis boeken bekend als de **sierschijf van Helden**. Tot voor vier jaar was erg weinig bekend over de precieze vondst plaats of datum. Tot dan werd er*

verondersteld dat ze gevonden was rond 1840 en de vindplaats "achter Maris" zou hebben gelegen. Totdat plotseling in 2008 een brief opdook in het Noord- Brabants Historisch archief te

's Hertogenbosch. Deze brief verhaalde alle details rond deze vondst die op vrij korte afstand van de Helm is gevonden in het jaar 1804. Alle wetenschappelijke onderzoeken tot dan toe ten spijt, naast de vergulde sierschijf werd in deze brief over een zwaard en een vreemd voorwerp gesproken, dat wijst op de ontbrekende rechterwangklep!

Beide vondsten waren onlosmakelijk met elkaar verbonden en dat ga ik toelichten. Er is nog een derde Peelschat, wel geen tastbare maar daarom niet minder belangrijk in combinatie met beide grote vondsten, misschien wel de meest belangrijke!

Door de overlevering is een sage bekend gebleven, de sage van de wegh van Meijl op Seven. We hebben te maken met drie Peelschatten, n.l. de Gouden Helm, de Sierschijf en de Sage! De sage is meer als 1600 jaar oud en verhaalt precies wat er ooit in de eerste helft van vierde eeuw gebeurd is. Door die hele lange tijd zijn veel belangrijke details vervaagd of zijn opgegaan in een totaal andere rol.

De hoofdpersonen in de sage, de ridder en zijn schildknaap komen na ruim 1600 jaar in het veen gelegen te hebben als stoffelijk bewijs weer aan de oppervlakte! De sage is in de dertiende eeuw, door een priester genaamd Johannus van Leliëndaal, uit de orde van de Augustijnen te Utrecht opgetekend. Onomstotelijk is aangetoond dat de sage net zo belangrijk als de vondst zelf, in combinatie met de vondst zelfs nog belangrijker! Uiteraard is de inhoudelijke tekst van de sage door de eeuwen een verbogen en

vervaagd, maar de kern is behouden gebleven. Dit is een uniciteit van de allergrootste waarde.

Aan de hand van een tal feiten ga ik uitleggen dat deze drie Peelschatten een combinatie vormen tot een geheel.

Enkele jaren geleden is een brief opgedoken in het Centraal Noord Brabants Archief te 's Hertogenbosch, de inhoud van deze brief bevat nieuwe onthullingen die een geheel nieuw licht werpen op het mysterie. Deze brief uit 1840 is geschreven door districtcommissaris Wesselman uit Helmond en is gericht aan de Gouverneur van de provincie Noord Brabant. In 1837 is het Provinciaal Genootschap van kunsten en Wetenschap opgericht, de voorloper van het Noord Brabants historisch museum. Hiervoor was men op zoek naar interessante historische en archeologische objecten. In Den Bosch was bekend dat een boer uit de Peel met turf graven een Romeins zwaard en gouden schild zou hebben gevonden. Dit was de aanleiding om districtscommissaris Wesselman te Helmond op onderzoek uit te sturen. Eind juni 1840 heeft Wesselman de nodige informatie gevonden en doet verslag aan de Gouverneur te 's-Hertogenbosch en schrijft zijn bevindingen aan de Gouverneur.

Deze brief is drie jaar geleden opgedoken en bevat zoveel informatie dat enkele heel belangrijke ontbrekende puzzelstukjes rond het grote mysterie op hun plaats vallen.

Op 10 april ga ik in een lezing een aantal opzienbarende nieuwe zaken onthullen. Leden van het LGOG kring ter Horst u krijgt de primeur!

Op 10 april ga ik het mysterie achter de vondst van de Gouden Helm en vergulde sierschild uit de Peel verder ontrafelen! Stilaan komen we er achter wat er in die eerste helft van de vierde eeuw in de Peel gebeurd is. Het zal een hele bijzondere avond worden, op deze avond zal ik enkele nieuwe opzienbarende zaken rond de Peel vondsten voor het eerst onthullen.

EXCURSIE IEPER EN PÉRONNE WO-1

Marcel van den Munckhof

Op 29 en 30 september 2012 vond een tweedaagse excursie plaats van de LGOG Kring Ter Horst naar de streek rondom het Belgische Ieper en het Franse Péronne in het kader van het thema "Eerste Wereldoorlog".

SFEERGEDICHT VAN ERWIN MORTIER, 2011 [Lijssenthoek triptiek]

De wereld werd niet zwaarder toen we stierven.

Wij, geen drie procent.

*Wij in onze schalen van modder en bloed
toen de zusters toesnelden om het lekken
van onze gescheurde aders te stelpen.*

We schreeuwden niet,

tenzij in onze slaap,

te zwak voor beleefdheid.

Ze wilden ons weer aan het leven hechten,

dokters doopten onze wonden in Latijn.

We zeiden dank u als we konden.

We wilden hen niet kwetsen.

Wij, geen drie procent.

De stilte van zorgende handen,

werktuiglijk, efficiënt.

*De zang van de schaar, de snel snel
meanderende litanie van windsels,
de zalving van katoen, toen ze hun vingers
door de kloven stuurden
van ons ontbrekend vlees –
tot iemand riep:*

*We zijn hem kwijt.
Ze hielden niet.
Er was geen tijd.
De dood onthoudt geen namen.
Wij, geen drie procent.*

*De aarde werd niet zwaarder toen ze ons ontving.
onze laatste laken rond ons
als een vruchtvlies.
Wees stil, wees stil.
De dood onthoudt geen namen.
Wij, geen drie procent.
Wees stil, of zing
of zoen*

De LGOG Kring Ter Horst is met 50 deelnemers op stap geweest naar de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog. Er werd begonnen met een bezoek aan "Museum In Flanders Fields" in Ieper. Het In Flanders Fields Museum brengt het historische verhaal van de Eerste Wereldoorlog in de West-Vlaamse frontstreek. Het is gevestigd in de heropgebouwde Lakenhallen van Ieper, een belangrijk symbool van oorlogsleed en van wederopstanding daarna. De volledig nieuwe permanente tentoonstelling (opening 11 juni 2012) vertelt over de inval in België en de eerste maanden van de bewegingsoorlog, over de vier jaar stellingenoorlog in de Westhoek - van het strand van Nieuwpoort tot de Leie in Armentières -, over het einde van de oorlog én over de voortdurende herdenking sindsdien.

De focus van de scenografie ligt op de menselijke ervaring en schenkt grote aandacht aan het hedendaagse landschap als een van de laatste tastbare getuigen van de oorlogsgeschiedenis. In dat kader is in het museumparcours ook een bezoek aan het belfort mogelijk, vanwaar uitzicht is over de stad en de omliggende slagvelden. Honderden authentieke objecten en beelden worden in een vernieuwende ervaringsgerichte vormgeving gepresenteerd. Levensechte personages en interactieve opstellingen confronteren

de hedendaagse bezoeker met zijn evenmens in de oorlog een eeuw geleden.

Op weg naar het Flanders Fields Museum in de Lakenhallen en het uitdelen van de armbandjes waarmee men toegang krijgt tot het museum

Het museum werkt vanuit veel mogelijke gezichtspunten. Het algemene en militair-historische is belangrijk, maar evengoed de relatie met het heden, onze omgang, als mens en als samenleving, met ons verleden en dat van alle andere betrokken landen. Mensen uit vijf continenten en van meer dan vijftig verschillende landen en culturen namen deel aan de oorlog in Vlaanderen.

Uitzicht vanaf het belfort op de Menenpoort en de lakenhal met het belfort

In Flanders fields

*In Flanders fields the poppies blow
Between the crosses, row on row
That mark our place; and in the sky
The larks, still bravely singing, fly
Scarce heard amid the guns below.*

*We are the dead. Short days ago
We lived, felt dawn, saw sunset glow
Loved, and were loved, and now we lie
In Flanders fields.*

*Take up our quarrel with the foe:
To you from failing hands we throw
The torch; be yours to hold it high.
If ye break faith with us who die
We shall not sleep, though poppies grow
In Flanders fields.*

In Vlaanderens velden

*In Vlaanderens velden bloeien de klaprozen
Tussen de kruisen, rij aan rij
die onze plek aangeven; en in de lucht
vliegen leeuweriken, nog steeds dapper zingend
ook al hoor je ze nauwelijks te midden van het kanongebulder
aan de grond.*

*Wij zijn de doden. Enkele dagen geleden
leefden we nog, voelden de dauw, zagen de zon ondergaan
beminden en werden bemind en nu liggen we
in Vlaanderens velden*

*Neem ons gevecht met de vijand weer op:
Tot u gooien wij, met falende hand
de toorts; aan u om haar hoog te houden
Als gij breekt met ons die sterven
zullen wij niet slapen, ook al bloeien de klaprozen
in Vlaanderens velden.*

Na de lunch gingen we in de voetsporen van John Gamble. Bij de kleine groep Britse beroepssoldaten en reservisten voegden zich meer dan twee miljoen vrijwilligers. Die meldden zich in het

enthousiasme van de eerste oorlogsmaanden, en vooral omdat hun makkers van de wijk, het dorp, de fabriek, de school of de sportclub dat ook deden. Eens in het leger werd een nieuwe band van kameraadschap gesmeed, de band van in diezelfde eenheid en onder hetzelfde gevaar te hebben gediend. Miljoenen soldaten werden voor de rest van hun leven door deze kameraadschap gebonden. De wereld was voor hen voortaan verdeeld in tweeën: zij die het hadden meegemaakt en de anderen. John Gamble uit Derbyshire liet in september de school staan om naar het avontuur te gaan. Als student kon hij meteen een opleiding als officier volgen. Het zou nog wel een jaar duren voor hij aan het front kwam. En daar verveelde en verbeet hij zich in de ellende van de eindeloze loopgravenoorlog.

Onze gids vertelde op inlevende en ingetogen wijze over de belevenissen van Gamble: "We zijn in de loopgraven voor een hele week en hopen zondag te worden afgelost. Ik schrijf 'loopgraven' maar eigenlijk is het niet veel meer dan een borstwering. Allesbehalve stevig, en alle tijd die beschikbaar is, spenderen we aan het herstellen en versterken ervan. Vorige nacht heeft het geregend, wat onze stellingen deze morgen in echte loopgrachten heeft veranderd, letterlijk. Tot over de rand zakken onze schoenen in de modder." De briefwisseling van John leidde ons van de ene plaats naar de andere.

Verschillende kerkhoven waar aan de hand van de gevallen kameraden van John het verhaal uit zijn brieven tastbaar wordt

Op het kerkhof bij het bezoekerscentrum Lijssenthoek vertolkte onze gids, bij het graf van John Gamble, het lied I'm going to take the train for home (Herbert Ingraham, 1910) met de volgende tekst:

*Good-bye big town, I'm all run down,
So I'm goin' away from here
Dashing Billy, painted Lilly,
we'll not meet a-gain I fear
I will pack and travel back where
I first saw the light of day
Sweetheart mine of auld lang syne,
I've learned to love your country way
I am going home tomorrow,
Home sounds good to me
I am tired of the city
Home I long to see
I'll be mother's guest there
I'll have peace and rest there
I'm goin' to take the train for
Home, sweet Home
Will they meet me, will they greet me,
on the evening train I'll be
Will their faces show some traces,
of the love they had for me?
Will that someone, will that loved one,
be there with a welcome smile?
If love still lives and love forgives,
I'll change my clothes to country style*

Aangekomen bij het graf van John Walcot Gamble

Na een koffiepauze in Poperinge gingen we naar het hotel in Lille. De kamers werden betrokken en hierna werd aan het diner begonnen. Na het diner was een filmvoorstelling georganiseerd, Joyeux Noël. Het is een film uit 2005 die als thema de (waargebeurde) Kerstwapenstilstand van 1914 heeft. In de film kijkt men door de ogen van Duitse, Franse en Schotse soldaten. De film was tijdens de 78ste Oscaruitreiking genomineerd voor beste buitenlandse film. De Eerste Wereldoorlog woedt volop en maakt een eind aan het leven van talloze jonge mannen. Wanneer de Kerst aanbreekt, gebeurt er echter iets volkomen onverwachts. Die nacht worden de levens gevolgd van vier personen: een anglicaanse priester, een Franse luitenant, een tenor en zijn zingende geliefde en een sopraan. In die nacht gebeurt het ondenkbare, wanneer soldaten de wapens neerleggen en elkaar benaderen om Kerst te vieren.

Na een uitstekende nacht en een prima ontbijt ging de tocht verder naar het Historial de la Grande Guerre in Péronne. De indeling van het museum in de vijf zalen illustreren het leven aan het front en daarachter. De wapens en de militaire uitrustingen staan in het midden van de zalen en laten het leed zien dat alle strijders hebben ondervonden; de burgers, allemaal "gemobiliseerd" door de oorlog, worden in drie delen aan de zijanten belicht: een deel gewijd aan Duitsland, een aan Frankrijk en een aan het Verenigd Koninkrijk. In 2012 is het 80 jaar geleden dat het Mémorial de Thiepval werd ingehuldigd en is het 20 jaar geleden dat het Historial de la Grande Guerre van Péronne werd geopend. Meer dan 72 000 Britse en Zuid-Afrikaanse soldaten zijn omgekomen in deze streek – de Somme – tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het Mémorial de Thiepval herinnert aan de "Missing of the Somme".

De tijdelijke tentoonstelling in Péronne presenteert 182 "Missing" en buigt zich over het belang van de herinnering aan de Britten in het departement Somme.

Historial de la Grande Guerre in Péronne

Om twaalf uur werd de bus genomen en ging de tocht verder naar Lochnagar Krater in La Boisselle. Onder een stralende zon gingen we naar de krater, genietend van een lunch die werd aangeboden: Frans stokbrood met ham. Een appeltje voor de dorst, een drankje naar eigen keuze en een zakje chips.

De Britten namen het Sommegebied van de Fransen over tijdens de maanden juli en augustus 1915. Op 24 juli verhuisde "174 Tunnelling Company" naar het Somme-front en vestigde het hoofdkwartier in Bray; daarbij werden ongeveer 66 schachten overgenomen bij Carnoy, Fricourt, Maricourt en La Boisselle. Voorafgaand aan de overname was La Boisselle het toneel geweest van veel mijnbouw en ondergrondse gevechten. Het niemandsland net ten zuidwesten van La Boisselle was zeer smal, op een gegeven moment niet meer dan ongeveer 50 meter en er waren veel krijtkraters. De Franse en Duitse troepen deden voortdurend aan ondertunneling en het gebied werd bekend als de Glory Hole. Niets veranderde er toen de Britten het overnamen. De ondergrondse oorlog werd voortgezet met ontwerpen om vijandelijk sterke punten evenals vijandelijke tunnels te vernietigen. De diepte van de tunnels varieerde van 10 meter tot 36 meter. Rond La Boisselle hadden de Duitsers defensieve dwarse tunnels gegraven op een diepte van ongeveer 25 meter, parallel aan de frontlinie.

Voor de aanval op 1 juli 1916 werden twee grote mijnen gepland, een ten noorden van La Boisselle (Y-Sap) en een naar het zuiden (Lochnagar). Beide werden "overladen" wat betekent dat meer explosief werd gebruikt dan nodig was. De tunnel voor de Y-Sap-mijn begon in de Britse frontlinie in de buurt van de weg van het stadje Albert naar Bapaume, maar door de Duitse ondergrondse verdediging kon niet in een rechte lijn worden gegraven. Er werd ongeveer 450 meter gegraven in niemandsland voordat het ongeveer 500 meter naar rechts ging. Zo'n 18 kilo ammonal (hoog explosief) werd geplaatst in de kamer onder de vertakking.

De bouw van de tunnel voor Lochnagar werd gestart op 11 november 1915; de schacht werd in het communicatieloopgraaf gemaakt en werd "Lochnagar Street" genoemd. Het was waarschijnlijk de eerste diepe schachthelling, wat betekent dat het niet verticaal was, maar schuin naar beneden met een helling, tot een diepte van ongeveer 30 meter. Het was zo'n 90 meter achter het Britse front begonnen en 275 meter van de Duitse frontlinie. In de Lochnagar schuine schacht werd, op ongeveer 15 meter onder

het maaiveld, een galerie gedreven naar het Duitse sterke punt met de naam "Schwaben Höhe". De uiteindelijke diepte van de explosievenkamers was ongeveer 16 meter. Omdat de tunnelbouwers dichterbij de Duitse lijn kwam, werd vooruitgang vertraagd als gevolg van de noodzaak om zo stil mogelijk te zijn tijdens het werk. Pikhouwelen konden niet worden gebruikt en daarom werden brokken krijt met een bajonet uitgehouwen, zonder de grond te raken. Mijnwerkers werkten zonder laarzen, liepen op zandzakken, en praten werd beperkt tot een gefluister. Zij konden de Duitsers horen, die onder hen werkten in een dwarsgelegen tunnel. Kapitein James Young drukte op de zuiger op 07h28 (lokale tijd), de gecombineerde twee bommen vormden een enorme krater. De kracht van de explosie zorgde voor een diameter van 137 meter, vernietigde 110 tot 130 meter van de Duitse lijn. Hoeveel mensen gedood werden is onbekend; er wordt echter gezegd dat het 9 officieren en 315 mannen betrof.

De krater die nu overblijft en die wij bezocht hebben, heeft een dwarsdoorsnede van ongeveer 110 meter en is 21 meter diep vanaf de bovenkant. De Lochnagar krater is de grootste door de mens gemaakte krater.

De Lochnagar krater

Hierna ging de reis verder naar Thiepval. In 1916 was de heuvel van Thiepval, het dorp zelf en het inmiddels niet meer bestaande kasteel, met Hamel één van de pijlers van de Duitse verdediging op het noordelijke deel van de Britse sector. Deze natuurlijke vesting werd beschermd door de moerassen van de Ancre en door vele en zeer diepe gronden. Het was, op 1 juli, een van de belangrijkste theaters van de ramp voor de Britse linker vleugel: Groot-Brittannië leed hier de grootste tragedie in haar geschiedenis (20 000 doden).

De gevechten voor de inname van Thiepval begonnen op 1 juli en eindigden in september 1916.

De 36e Ierse Divisie, waarvan het operationele gebied zich uitstrekte van de rand van het bos van Thiepval tot het dorp Hamel, was de enige eenheid die zijn doel bereikt had op 1 juli. Maar de Ieren werden gevangen in het midden van het rollend spervuur van artillerie van Britse en Duitse machinegeweren. Na het verlies van meer dan 5500 mensen in een paar uur, moest de divisie de volgende dag geëvacueerd worden.

De Britse regering besloot om het grote Thiepval Memorial Somme op te richten. Ontworpen door architect Sir Edwin Lutyens onderscheidt het gedenkteken zich door zijn omvang en monumentaliteit. De "boog van de herinnering" met een hoogte van 45 meter rust op zestien pijlers. Het herdenkt de 73.367 Britten die vielen tussen juli 1915 en maart 1918 en die niet begraven konden worden. Lijsten van namen werden gegraveerd op de witte Portland steen en worden bekroond door lauwerkransen met de namen van de strijdplaatsen in de Somme. Het monument brengt ook hulde aan de Franse en Britse legers en de gevechten die ze samen voerden. Onder het monument, met uitzicht op de vallei, liggen op de Frans-Britse begraafplaats 300 Britse en 300 Franse graven van onbekende soldaten om het equivalent van twee naties te illustreren.

Thiepval Memorial Somme

Gelukkig scheen de zon nog volop. Zodat de wandeling die we maakten op het terrein van Beaumont-Hamel ook heel goed te doen was. Van de vijf monumenten in Frankrijk en België die opgericht zijn als eerbetoon aan de heldendaden van het 1ste Bataljon van het Canadese Newfoundland Regiment, is dat van Beaumont-Hamel het grootste met z'n dertig hectare grote terrein. Deze plaats herdenkt alle Newfoundlanders die hebben deelgenomen aan de

Eerste Wereldoorlog, vooral van hen die geen bekend graf hebben. Op een heuvel, omgeven door stenen en struiken afkomstig uit Newfoundland, staat een trotse bronzen kariboe, het symbool van het Newfoundland Regiment. Gebouwd in de buurt waar de generale staf van de 88e Brigade zetelde – die het 1ste Bataljon van het Newfoundland Regiment had opgenomen – heeft de kariboe uitzicht op de oude vijandelijke posities en op de loopgraven en de grond die het bataljon overstak op 1 juli 1916. Op drie bronzen plaquettes aan de voet van de heuvel staan de namen van 820 leden van het Koninklijk Newfoundland Regiment, de Newfoundlander Royal Naval Reserve en van de Koopvaardij die hun leven gaven tijdens de Eerste Wereldoorlog en die geen bekend graf hebben. Overigens zijn sindsdien een aantal van hen inmiddels gevonden en begraven op begraafplaatsen van de Commonwealth War Graves Commission.

Na het bezoek aan dit monument ging de bus weer richting Nederland. Moe maar voldaan keerde de hele groep gezond en wel terug tegen de afgesproken tijd van acht uur in de avond.

Enkele impressies van het terrein van Beaumont-Hamel

KLEINE EXCURSIE NAAR GEIJSTEREN

Gehouden op donderdag 27 december onder begeleiding van Baron De Weichs de Wenne en de heer Jacobs.

BIJ AANVANG VAN HET NIEUWE SEIZOEN

Marcel van den Munckhof, voorzitter

Aan de leden van de Kring Ter Horst,
Het is een goede gewoonte om aan het begin van het jaar, en tijdens de jaarvergadering, terug te kijken op de voorbije activiteiten en om vooruit te kijken op de toekomst. Het Bestuur verantwoordt zich in de jaarvergadering door het jaarverslag te presenteren, door de financiën te bespreken en door het Bestuursbeleid in discussie te brengen.

2013 is LGOG-breed een gedenkwaardig jaar: in juni aanstaande bestaat de provinciale vereniging maar liefst 150 jaar. Dat wordt met een continu programma gevierd. Elke Kring of Sectie draagt bij aan het jaarprogramma door een extra activiteit te organiseren voor alle leden. Zo zal onze Kring in mei onder begeleiding van een van onze eigen leden de historie van de Peel en de ontginningen in Griendtsveen bespreken en bekijken. Wij verwachten dat deze geschiedenis – weliswaar bekend bij veel van onze plaatselijke leden – de belangstelling van een groter LGOG-publiek zal trekken; hopelijk spoort het ook leden uit het zuiden van onze provincie aan om naar Noord-Limburg te komen!

De intentie om te komen tot een uitwisseling met de leden van de Kring Maas en Niers (vorig jaar aangekondigd) is niet helemaal geslaagd in de opzet: het Bestuur is een dag in Ottersum geweest en de fundamenteën zijn gelegd. Wellicht dat we op niet al te lange termijn toch uitvoering aan ons plan kunnen geven.

Het programma van een nieuw seizoen is in de voorafgaande wintermaanden samengesteld. Het uitgangspunt daarbij is variatie in onderwerpen. Dit seizoen hebben we zo de Middeleeuwen in onze streken besproken, archeologie in Venlo, de moderne en adellijke geschiedenis in Geijsteren, een kern uit ons werkgebied en bespreken we de Romeinse tijd. Verder worden de Wereldoorlogen bestudeerd en dan ben ik nog niet uitputtend in de voorbeelden. Steeds proberen we zo dicht als mogelijk bij de regionale geschiedenis te blijven maar we moeten uiteindelijk ook de grotere verbanden blijven zien. Daarom kijken we over onze grenzen heen. De suggesties voor lezingen van leden worden ook betrokken in de mogelijkheden; hierdoor worden soms lezingen door eigen leden

gehouden of worden onderwerpen besproken die minder voor de hand liggen maar daarom niet minder boeiend zijn.

Blij is het Bestuur met activiteiten als Info LGOG. We zijn een van de weinige Kringen die zich mag verheugen in zo'n mooie en degelijke nieuwsvoorziening. De huidige redactie probeert met de bescheiden middelen die het Bestuur hun kan aanbieden, twee keer per jaar een lezenswaardig blad te maken. Om de kwaliteit te benadrukken wil het Bestuur graag meewerken aan een nog betere uitstraling van het tijdschrift door zoveel mogelijk op kleur over te schakelen. Dat is uiteraard afhankelijk van het budget en dat wordt door de adverteerders betaald. Het Bestuur wil de huidige adverteerders in deze economisch moeilijkere tijden niet om hogere bijdrages vragen maar het wil ook niet het aantal adverteerders uitbreiden waardoor het aantal advertenties storend zou worden. We zoeken nog naar mogelijkheden en middelen.

Blij zijn we ook met de verschillende vrijwilligers die het Bestuur – en daarmee ook de andere leden – ondersteunen: naast de redactie van Info LGOG zijn dat ook de bezorgers van verschillende zaken zoals de Publications en andere lokale post.

Het Bestuur van de Kring probeert goede contacten te onderhouden met de collega-Kringen, Secties en Commissies van het LGOG. Daarnaast hebben we ook goede contacten met de verschillende heemkundeverenigingen in onze streek. Mede op initiatief van onze Kring komt een groep heemkundeverenigingen eenmaal per jaar bijeen en wordt de stand van zaken besproken. Met de gemeente Horst aan de Maas zijn de contacten ook goed, al hebben we wel eens moeten aandringen op reacties in het afgelopen jaar. We willen komend jaar nadrukkelijker met de gemeente spreken over specifieke zaken zoals het beleid op archeologisch, stedenbouwkundig en landschappelijk gebied.

Het ontbreken van een archief met een volwaardige archivaris – voor een gemeente van meer dan 42.000 inwoners (!) – is een doorn in het oog. Zo stond afgelopen jaar het voortbestaan en de toegankelijkheid ter discussie van het genealogisch archief in Museum De Kantfabriek annex de Oudheidkamer; mede door publicatie in Info LGOG en door gesprekken met betrokkenen heeft het Bestuur van het museum een oplossing gevonden waardoor het archief behouden is. Door de huidige economische situatie hebben

wij niet de verwachting dat de gemeente op korte termijn tot de aanstelling van een archivaris zal komen; misschien is samenwerking met een andere gemeente – op basis van gelijkwaardigheid – een betere optie. Het zou dan nadrukkelijk niet om een overname moeten gaan! Datzelfde geldt ook voor Terhorstnet dat mede op initiatief van LGOG Kring Ter Horst werd opgericht; door een gebrek aan middelen en vrijwilligers dreigt dit project opgeheven te worden. Voortzetting zonder steun van een (financieel) sterke partner zoals de gemeente is dit helaas onmogelijk.

Het ledental van onze Kring ligt al jaren rond 170. Afgelopen jaar hebben we een fors hoger aantal leden gehad. Het Bestuur stelt zich ten doel het aantal leden uiteraard zo hoog mogelijk te laten zijn maar realiseert zich tevens dat 170 het gemiddelde over een reeks van jaren dient te zijn. In vergelijking met Kringen die hetzelfde aantal inwoners bestrijken ligt onze Kring op koers. Wat wel opvalt, is de deelname aan activiteiten van onze Kring: de participatie is altijd hoog en het gemiddelde aantal bezoekers aan de lezingen, bijvoorbeeld, is ook goed te noemen. Wij streven ernaar ook in de komende jaren het aantal deelnemers op dit peil te houden of misschien zelfs te doen groeien. Of dat automatisch meer leden betekent is de vraag. Wij vinden een groot aantal deelnemers belangrijk en het liefst zouden we natuurlijk zien dat bezoekers aan de activiteiten hierna lid worden. Wij moedigen dit ook structureel aan door hen naderhand een nieuwe uitnodiging te sturen. Wij begrijpen echter ook dat dit niet altijd het gehoopte resultaat oplevert.

Dat veel leden actief zijn voor regionale en plaatselijke historie blijkt uit de lezingen en publicaties maar ook zelfs uit landelijke erkenning: afgelopen jaar zijn enkele leden van onze Kring koninklijk onderscheiden vanwege hun inzet voor de regionale historie, met name voor hun werk voor de plaatselijke heemkundevereniging; onze Kring heeft deze aanvraag toentertijd van harte ondersteund. Ook het feit dat we in de afgelopen jaren regelmatig een beroep op eigen leden konden doen voor het geven van een voordracht of het schrijven van een artikel toont aan dat we een actieve ledengroep hebben. We hopen ook in de toekomst te mogen blijven rekenen op deze groep en hun activiteiten te kunnen stimuleren.

Verschillende zaken zijn nog onbesproken: de website, de huidige accommodatie, de ideeën om jeugd en jongeren meer bij ons werk te betrekken. En zo zijn er ongetwijfeld nog andere zaken te noemen. Het Bestuur is voornemens hierin voorshands op dezelfde voet verder te gaan. Het Bestuur hoopt van ganser harte dat de leden zich kunnen vinden in de weg die tot nu bewandeld is. Een vereniging draait alleen bij actieve leden en zoals eerder al genoemd: wij verheugen ons erop dat we die ook daadwerkelijk hebben. Wij hopen dat dit nog lange tijd zo blijft!

Aldus vastgesteld door het Kringbestuur LGOG Kring Ter Horst op 8 januari 2013.

Noordsingel 11, 5961XW Horst
Telefoon 077-3981420
Telefax 077-3988603

Internet www.theunissen-dakbedekkingen.nl

JAARVERSLAG 2012 KRING TER HORST

Jan Vissers, secretaris

Bestuur en leden:

Samenstelling per 31 december 2012:

De heer drs. M.P.G.M. van den Munckhof, voorzitter, de heer P.J.T. Vissers, secretaris, de heer P. Jakobs, penningmeester en de leden: de heer ing. P.J.M. Jakobs en mevrouw W.J.G. Seuren-Keijsers en de heer A.H. Snellen.

De kring telde op 31 december 2012 183 leden waarvan 40 gezinsleden. Op 31 december 2011 bedroeg dit aantal 181, waarvan 39 gezinsleden.

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar 6 maal.

Tijdens deze vergaderingen werden de lopende zaken besproken, zoals de samenstelling van het jaarprogramma, de lezingen en de voorbereidingen van de excursies. Op de agenda stonden ook nog de uitgave van het informatieblad INFO LGOG, de samenwerking met de redactie, de voortgang van het Ter Horst Net en de samenwerking met diverse geledingen binnen onze gemeente en met de gemeente zelf. Tevens stond het 150-jarig jubileum van het LGOG diverse keren op de agenda.

Bestuurssamenstelling:

Tijdens de jaarvergadering van 2012 werd afscheid genomen van de heer Xavier van Dijk die na drie termijnen statutair niet meer herkiesbaar was. In zijn plaats werd niemand anders benoemd en functioneerde het bestuur met zes leden.

Lezingen in 2012:

1 februari: De heer B. Peeters uit Weert over "Klimaatverandering" (39 belangstellenden)

14 maart: Jaarvergadering en na de pauze een inleiding over Broekhuizenvorst door de heer Jeu Derikx (60 belangstellenden)

18 april: De heer dr. J. Welten uit Rucphen over: "Met Napoleon naar Moskou" (67 belangstellenden)

19 september: De heer Peter Geuskens uit Meijel over “Bendevorming rondom de Peel” (55 belangstellenden)

7 november: De heer Maarten Dolmans over “Zoektocht naar Blariacum en fort Sint Michiel” (57 belangstellenden)

12 december: Baron De Weichs de Wenne en de heer Jacobs over “Geijsteren en zijn landgoed” (86 belangstellenden)

Gemiddeld: 2012: 61 bezoekers
2011: 56 bezoekers
2010: 50 bezoekers

Excursies in 2012:

11 januari: Excursie naar de St.Gertrudiskerk in Lottum met een inleiding door mevrouw Toos In 't Zandt, en een miniconcert door de heer Roger van Dijk (45 deelnemers)

14 april: Eendaagse excursie naar Essen (Duitsland) naar het Folkwangmuseum en aan “Welterbe Zollverein”. (38 deelnemers)

29 en 30 september: Tweedaagse excursie naar Ieper e.o.(49 deelnemers)

27 december: Kleine excursie naar Geijsteren. (35 deelnemers)

Dorpswandelingen in 2012:

4 juli: Avondwandeling door Broekhuizenvorst onder leiding van de heren Derikx en Jenniskens (60 deelnemers)

Cursus:

Zoals ieder jaar gebruikelijk werd in het winterseizoen weer een cursus georganiseerd. Dit jaar werd gekozen voor vier cursusavonden over “Kerkgeschiedenis van Limburg” verzorgd door een viertal inleiders.

Dit waren:

Dr. Regis De La Haye: “Kerstening en Middeleeuwen”

Drs. Kees Schutgens: “Het eerste bisdom Roermond”

Drs. Paul van Meegeren: “Franse Tijd en herstel van de
bisschoppelijke hiërarchie (1794-1840)”

Dr. Paul Hamans: “Het bisdom in de 20^e eeuw”

Op 17 en 24 januari en op 7 en 14 februari 2012 maakten de 31 deelnemers kennis met de kerkgeschiedenis van Limburg. De cursus werd zoals gebruikelijk in de instructieruimte van museum “De Kantfabriek” in Horst gehouden.

INFO LGOG Kring Ter Horst:

In 2012 werden onder redactie van de heren J.H. Jenniskens en A.J. Duijf de nummers 46 (februari) en 47 (september) gepubliceerd. In de INFO zijn onder meer opgenomen de verslagen van de jaarvergadering, cursus, lezingen en andere activiteiten. Verder verzorgen de heren Moorman en Van Dijk steeds een vaste rubriek. De redactie verzorgt in ieder nummer een interview met een bekende Horstenaar. Verder waren er losse artikelen en interviews die inhaakten op de actualiteit. Het blad verschijnt in een oplage van 200 exemplaren en wordt mede mogelijk gemaakt dankzij bijdragen van regionale sponsors.

TerHorstNet:

Mede op initiatief van het bestuur van LGOG kring Ter Horst heeft de gemeente een werkgroep ingesteld om tot een digitale database te komen van archieven, oude foto's en ander beeldmateriaal dat te maken heeft met het verleden van de gemeente Horst aan de Maas. Als voorbeeld is genomen het Venrayse RooyNet. De projectleider hiervan stuurt ook www.terhorstnet.nl aan. Het bestuur van het LGOG kring Ter Horst is vertegenwoordigd in de werkgroep. Gedurende het jaar 2011 is TerHorstNet gestart en draait nu op verschillende plaatsen. In 2012 is proefgedraaid, maar omdat er nog steeds te weinig vrijwilligers zijn en ook de financiële middelen beperkt zijn hangen er donkere wolken boven dit project.

Historisch Educatief Platform (HEP)

De website van Het Historisch Educatief Platform wordt nog steeds veelvuldig geraadpleegd. Deze site bevat veel lesprogramma's voor het onderwijs. De onderwerpen die gekozen worden moeten betrekking hebben op de historie van de omgeving in de ruimste zin

van het woord. Momenteel worden geen nieuwe activiteiten ontwikkeld.

Overleg Heemkundeverenigingen:

Jaarlijks wordt een bijeenkomst georganiseerd van het Regionaal Overleg met de Heemkundeverenigingen. Aanwezig zijn vertegenwoordigers van America, Broekhuizen, Grubbenvorst, Meerlo-Wanssum, Melderslo, Merselo, Sevenum, Venray, Castenray, Helden en Horst. Er wordt uitgebreid van gedachten gewisseld over elkaars activiteiten. Afgelopen najaar werd in Castenray vergaderd en was ook onze kring vertegenwoordigd.

December 2012,
Jan Vissers, secretaris.

PROGRAMMA 2013:

6 maart

Jaarvergadering + korte lezing

6 april

Eéndaagse excursie naar Burg Vogelsang in de Eifel en naar Kornelimünster.

10 april

Lezing: Dhr. Kluytmans geeft een lezing over "Peelschatten."

27 april

Symposium ter gelegenheid van 150-jarig jubileum van het LGOG over: "1713-2013 De Vrede van Utrecht en het noordelijke gebied tussen Maas en Rijn"

25 mei

Excursie in Griendtsveen o.l.v. W. van Mullekom. Excursie in het kader van 150 jaar LGOG

Verslag 38^e jaarvergadering LGOG kring Ter Horst.

Gehouden op 14 maart 2012 in "De Leste Geulde" te Horst.

1. Opening:

De voorzitter heet de 60 aanwezige leden welkom en wenst hun een prettige vergadering toe.

Hij begint met de volgende mededelingen:

- Er is een bericht van verhindering binnen gekomen van ons bestuurslid Arie Snellen en van de heer Hay Reijntjens.
- In het afgelopen verenigingsjaar is overleden: mevrouw Greweldinger-Beudeker en afgelopen maandag ons oud-lid de heer Jan Hendrix uit Lottum. De voorzitter vraagt een minuut stilte ter nagedachtenis.
- Traditiegetrouw wordt alle aanwezige leden tijdens de jaarvergadering een kopje koffie of thee aangeboden.
- In januari is door het bestuur van LGOG kring Ter Horst een brief aan de gemeente Horst aan de Maas gestuurd met de vraag om in de toekomst meer aandacht aan archeologie te schenken bij bouwprojecten. Helaas hebben wij tot op heden geen reactie gehad op deze brief.

2. Verslag 37^e jaarvergadering van 23 februari 2011.

Door een misverstand is het verslag van deze vergadering niet in de INFO afgedrukt en hebben de leden dus geen gelegenheid gehad om deze in te zien. Afsproken wordt om dit verslag per omgaande op onze website te plaatsen en ook in de volgende INFO. Zodra iedereen er kennis van heeft kunnen nemen kan er een besluit over worden genomen.

3. Jaarverslag over 2011.

Dit verslag staat wel afgedrukt in de INFO op blz. 50 e.v. Het wordt zonder verder vragen of opmerkingen door de vergadering goedgekeurd. Dit onder dankzegging aan de secretaris. Als extraatje heeft Pieter Jakobs een kort digitaal verslag van het afgelopen jaar gemaakt. Van alle activiteiten passeren foto's de revue. Dit wordt door de leden zeer gewaardeerd. De voorzitter bedankt de samensteller.

4. Verslag penningmeester.

De penningmeester heeft een korte digitale versie gemaakt en geeft een korte toelichting op de financiële situatie van de vereniging. Conclusie: we staan er niet slecht voor.

De kascontrolecommissie bestaande uit de heren Huub Janssen en Jos Jenniskens hebben op 9 maart 2012 de boeken en stukken gecontroleerd en in orde bevonden. De voorzitter van de kascontrole, de heer Jenniskens, stelt daarom voor het bestuur en de penningmeester te dechargeren, hetgeen onder applaus gebeurt. De voorzitter bedankt de commissie voor haar inzet en de penningmeester voor de werkzaamheden.

5. Nieuw lid kascontrolecommissie.

Omdat de heer Janssen reglementair aftredend is wordt een nieuw lid voor de kascontrolecommissie gezocht. Hiervoor heeft zich de heer Lei Paulissen gemeld.

6. Huldiging jubilarissen.

De voorzitter spreekt de jubilaris, de heer Cas Heuvelmans, toe met de volgende woorden:

“Slechts één jubilaris dit jaar. Maar wel een bijzondere. Bijzonder omdat het maar liefst 40 jaar betreft. Dat heet bij de huwelijken dan een robijnen huwelijk. Een robijn is een steen die al sinds de oudheid wordt gewaardeerd. De oudste schriftelijke bronnen over de winning van robijnen maken melding van groeven in Birma. Vandaar kwamen de stenen via handelswegen naar de hoven en naar de tempels van de oude Egyptenaren en Grieken. In de Middeleeuwen waren robijnen ook geliefd in Rome. Aanvankelijk werden ze bewerkt tot een ovale vorm. De robijn werd beschouwd als de levenssteen, die het hart versterkt en kracht teruggeeft. In de oudheid en de Middeleeuwen kende men aan robijnen magische krachten toe. We gaan het nu zo ver niet zoeken maar onze jubilaris in het zonnetje zetten door hem naar voren te roepen en hem de bijbehorende speld op te steken, een foto te maken en vervolgens natuurlijk ook een applaus te geven. Want is een 25-jarig lidmaatschap al bijzonder, 40 jaar is dat natuurlijk heel zeker!”

Daarna wordt de speld opgespeld en een bloemetje overhandigd.

7. Bespreking bestuursbeleid.

Vervolgens gaat de voorzitter verder met een verslag en toelichting van het gevoerde en nog te voeren bestuursbeleid:

“Voor 2012 staan weer allerlei activiteiten op het programma. In de eerste plaats het gebruikelijke aantal lezingen met daarbij een keur aan nieuwe inleiders. Het beleid is erop gericht om te proberen zoveel mogelijk verschillende inleiders uit te nodigen waardoor de historie vanuit diverse gezichtshoeken bekeken kan worden. Dat geldt ook voor de onderwerpen die wij aan onze leden willen aanbieden. Wij streven ernaar om verschillende historische domeinen te belichten in een seizoen waarbij we ons ook niet willen beperken tot de plaatselijke geschiedenis. De vaste programmaonderdelen staan dan ook weer in 2012 op de rol. Graag wil ik u wijzen op onze excursie van 14 april naar Essen. Een reisdoel dat misschien voor sommigen te dichtbij ligt maar waar wij zaken gaan bekijken die de moeite meer dan waard zijn: onderdelen van ons bezoek worden door Unesco bij het Werelderfgoed gerekend.

De Kring Ter Horst maakt deel uit van een veel grotere vereniging: LGOG met een kleine 3000 leden in de hele provincie. De verstandhouding met het Hoofdbestuur en met het Bureau is uitstekend en de lijnen zijn kort: een van onze leden is werkzaam op het Bureau, de voorzitter heeft zitting in het Hoofdbestuur (weliswaar op persoonlijke titel en dus niet namens de plaatselijke Kring). Dat betekent dat er ook contacten zijn met de andere kringen. Zo is er momenteel een intensief contact tussen de leden van het Bestuur van onze kring en dat van de Kring Maas en Niers (Gennep en omstreken). Dit contact resulteert in een nieuwe activiteit in 2012. Wij willen deze zomer met belangstellende leden van Ter Horst een bezoek brengen aan de leden van de Kring Maas en Niers. Met een kort georganiseerd programma en een wellicht langere uitloop op informele wijze kunnen de leden van beide kringen de contacten leggen of verstevigen: dezelfde belangstelling en misschien nieuwe inspiratie en inzichten!

Een andere nieuwe activiteit is een tweedaagse excursie naar aanleiding van de Eerste Wereldoorlog. Nederland heeft in die jaren een neutrale rol gespeeld. De oorlogshandelingen gingen aan onze streken voorbij en vonden vooral in België en Frankrijk plaats.

Omdat dit thema steeds meer belangstelling heeft bij liefhebbers van geschiedenis wil het Bestuur de streek rondom het Belgische Ieper en het Franse Péronne gaan bezoeken. En om zoveel mogelijk leden de gelegenheid te geven mee te gaan is gekozen voor een weekend. Het is op dit moment niet de bedoeling om hier een serie van te gaan maken; na de excursie kan bekeken worden of deze formule herhaald kan worden. Ik kan u wel medelen dat deze excursie doorgang zal vinden.

Hulp krijgen we als LGOG Kring Ter Horst van vele kanten: verschillende leden zijn steeds bereid om de lokale post voor ons te bezorgen. Zij gaan regelmatig op pad om Info LGOG, de jaarboeken "Publications" en verder materiaal bij onze leden af te geven. Andere leden stellen dan weer vrijwillig de Info LGOG samen en gaan op pad voor nieuwe artikelen. Daarnaast zijn er de talloze adverteerders die uiteindelijk deze uitgaven mogelijk maken. Veel kringen zeggen ons een beetje jaloers op ons Info LGOG te zijn!

Ook de zaalhouder van "De Leste Geulde" werkt op een goede manier met ons mee en zorgt dat we tot tevredenheid gebruik kunnen maken van de grote zaal; ook met de verschillende historische musea in de regio hebben we goed contact. Verder komen we een keer per jaar bijeen met de regionale heemkundeverenigingen; deze bijeenkomst wordt elk jaar georganiseerd door LGOG Kring Ter Horst in samenwerking met een van de verenigingen die dan tevens gastheer is. De regionale pers is ons ook bijzonder goed van dienst en publiceert steeds het materiaal dat we aanbieden. Met de Gemeente Horst aan de Maas onderhouden we ook goede contacten en we zijn verheugd dat enkele bestuurders van de gemeente lid zijn van onze kring.

Onze internetsite is nog altijd helemaal bij de tijd en dat merken we ook aan het aantal bezoeken (gemiddeld duizend per maand). Wel denken we erover om de lay-out aan te passen, maar inhoudelijk kunnen we concurreren met talloze andere sites en hoeven we niet veel aan te passen. Wij zijn aan het nadenken hoe we de huidige generatie jongeren door onze website meer bij de historie kunnen betrekken. Lange tijd hebben we via de activiteiten en de site van het Historisch Educatief Platform HEP, maar we merken dat de belangstelling daarvoor momenteel op een lager pitje staat. De

website van HEP wordt nog prima bezocht, maar we zoeken nog naar andere mogelijkheden. Misschien dat via de site van Terhorstnet meer belangstelling opgewekt kan worden bij deze doelgroep. Verder wil het Bestuur ook nadenken hoe de jongeren meer betrokken kunnen worden bij ons werk.

Onze activiteiten staan of vallen met de belangstelling van onze leden. Het is dan ook verheugend dat de belangstelling steeds groot is. Eigenlijk vinden we het als Bestuur bijzonder dat onze bijeenkomsten steeds zo'n groot aantal belangstellenden weten te trekken: onze inleiders zeggen ons dat ook regelmatig. Zelf merken we dat niet alleen de belangstelling groot is, maar dat er ook regelmatig nieuwe leden ingeschreven kunnen worden. Hebben we de voorbije jaren steeds tussen 160 en 170 leden gehad, op dit moment blijkt de teller al op 182 te staan. Het is voor het Bestuur dan ook een stimulans om op deze weg verder te gaan. Opvallend is ook de ledentrouw: afgelopen jaar hebben we, via een inhaalslag, onze trouwste leden in het zonnetje gezet. We zullen daar de komende jaren ook mee verder gaan.

Suggesties of opbouwende kritiek is altijd welkom. Wij hopen dan ook dat de leden het Bestuur van de Kring Ter Horst verder willen volgen in het voorgestelde en verwachten dat aan onze activiteiten in 2012 opnieuw weer door veel leden zal worden deelgenomen." Dit beleid wordt door de vergadering met een instemmend applaus goedgekeurd.

De heer Verheijen maakt het bestuur opmerkzaam op de heer Horst Conrad. Deze heeft een studie gemaakt over Clemens von Fürstenberg. Misschien iets voor een lezing.

De heer Jenniskens geeft aan dat dit onderwerp eventueel ook in een van de volgende INFO's geplaatst kan worden.

8. Bestuurssamenstelling.

De heer Xavier van Dijk is aftredende; hij heeft drie termijnen in het bestuur van LGOG Kring Ter Horst gezeten en kan zich statutair niet meer kandidaat stellen. Dat stelde het bestuur voor het probleem dat er gezocht moest worden naar een geschikte opvolger. Tot op dit moment is die niet gevonden. Gelukkig heeft Xavier zich bereid verklaard het bestuur met raad en daad terzijde te staan, vooral op het gebied van archeologie. Dat heeft het bestuur doen besluiten om

de energie in andere zaken te steken (zoals het jaarprogramma, zoals de excursies en dergelijke) en om in iets kleinere samenstelling verder te gaan. Wij hopen dan volgende jaarvergadering het aantal bestuursleden weer op peil te kunnen brengen. Omdat er geen voordracht voor andere kandidaten is geweest, menen wij te mogen concluderen dat de leden het eens zijn met de handelwijze van het bestuur en ga ik over op het volgende punt.

Dat punt is niet apart genoemd maar vloeit voort uit het voorgaande. Omdat de heer Van Dijk aftredende is, willen wij hem danken voor zijn inzet de afgelopen jaren. Toen ik in het bestuur zitting nam was Xavier er al. Enigszins bescheiden, zich niet vaak laten horen, dat markeerde je stijl. Het leek soms alsof je verlegen was. Ik heb echter ook meegemaakt dat van die verlegenheid geen enkele sprake was. Zodra je het over archeologie hebt met Xavier dan zie je letterlijk zijn ogen oplichten en dan wordt het een radde prater. Maar hij weet maar al te goed wat hij zegt en waarover hij het heeft.

Archeologie is een tak van sport binnen LGOG en de geschiedschrijving die populair is bij een grote groep mensen: archeologie, de leer van de oudheid of oudheidkunde. Xavier is denk ik in Horst een van de mensen die instanties, overheden maar ook particulieren wijst op het belang van de kennis van onze voorvaders en die deze kennis probeert te reconstrueren door talrijke opgravingen. Ik weet dat meer mensen die doen maar Xavier probeert daarbij steeds de wetenschap in het oog te houden, met eerbied voor het verleden maar ook door verbanden te leggen vanuit zaken die gevonden zijn.

Dat een professionele archeoloog in eigen gelederen van belang is, blijkt wel uit de talrijke lezingen met archeologische inslag die afgelopen jaren in ons programma hebben gestaan. Verschillende cursussen die door hem mede geïnitieerd en georganiseerd zijn, talrijke excursies. Op die manier heeft Xavier veel voor het bestuur en dus ook voor de kring betekend. Maar ook de brief aan de gemeente, die ik eerder aanhaalde en waarin gevraagd wordt om aandacht voor archeologie bij bouwprojecten, is mede opgezet door Xavier. Natuurlijk uit zijn hart gegrepen. Denk maar aan de werkzaamheden rondom De Smidse, of aan de Hoofdstraat onlangs of op dit moment de onderzoeken bij kasteel Huijs de Hildert in Ayen.

Xavier, bij het samenstellen van dit verhaal merkte ik dat ik de lijst moeiteloos langer kan maken. Ik doe dat niet want wat ik zojuist noemde is al indrukwekkend. Namens het bestuur en de leden van onze kring wil ik je danken voor je langdurige en onvermoeibare inzet voor de geschiedschrijving van onze streken. We weten dat je belezen bent en veel materiaal hebt. Daarom zijn we, voor een blijvende attentie, op de antiquarische toer gegaan, in de hoop iets te vinden dat je nog niet in je boekenkast hebt maar dat bij je belangstelling past. Het gaat over de Franken tussen Rijn en Maas in een boek dat "Op zoek naar de vijfde eeuw" gaat. Nogmaals hartelijk dank en succes met je werkzaamheden in Ayen en verder ook bij je werkgever in archeologie, Raap bv!

Xavier bedankt het bestuur en de vergadering voor het vertrouwen en de presentjes. Verder vertelt hij nog kort over zijn recente opgraving bij huis "De Hildert".

9. Rondvraag.

De heer Lenssen informeert naar wat het bestuur onder termijnen verstaat. De voorzitter licht toe dat de termijnen telkens 4 jaar beslaan en dat bestuursleden sinds de laatste statutenwijzigingen 2 x herkozen kunnen worden.

10. Sluiting van de jaarvergadering

Verder niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter om 20.50 uur de 38^e jaarvergadering.

Na de pauze houdt de heer Jeu Derikx van de "Stichting Historische Kring Broekhuizen-Broekhuizenvorst" een inleiding over de geschiedenis van beide dorpen.

Broekhuizen en Broekhuizenvorst zijn twee prachtige dorpjes op de linker Maasoever. De Maas heeft nogal eens haar loop veranderd en daardoor het huidige landschap bepaald. Overblijfselen van de oude rivierbeddingen zijn in het landschap nog terug te vinden. Het Schuitwater, het Broekhuizerbroek en het Ekkerbroek zijn hier nog voorbeelden van. De Heerlijkheden Broekhuizen-Broekhuizenvorst, Ooijen hadden een eigen schepenbank.

Dat er in het verre verleden bewoning was in de beide dorpjes bleek uit de diverse vondsten, zoals spinsteentjes, vuistbijlen, urnen, gouden en zilveren munten en fibula's.

De meeste bewoners waren werkzaam bij de kasteelheren of de grootgrondbezitters. Slechts enkele van hen hadden zelf een kleine boerderij met enkele koeien, geiten, varkens, en een enkele boer had een eigen paard.

Na de tweede wereldoorlog verandert het beeld en treft men naast landbouw en veeteelt ook specifieke Noord Limburgse zaken zoals aspergeteelt, rozen en sierteelt, aardbeien en champignonteelt aan. De ontwikkeling zette zich in een gestaag tempo door.

Diverse dorpelingen gingen in de vijftiger jaren hun heil elders zoeken en emigreerden naar Australië, Nieuw-Zeeland, Canada of de Verenigde Staten.

De grootste verandering in Broekhuizenvorst en Broekhuizen vond plaats tijdens de ruilverkaveling tussen 1959 en 1965. boerderijen verdwijnen uit de dorpskernen naar het buitengebied, enkele boeren verhuisden naar de polders. De bevolking neemt toe en velen vinden werk in de fabrieken in de omliggende steden en in de kolenmijnen.

Door toedoen van grote bedrijven verdwijnen vele kleine bedrijfjes en winkeltjes uit de fraaie maasdorpjes.

De gemeente Broekhuizen ontstond in 1800 door de samenvoeging van de heerlijkheden Broekhuizen, Broekhuizenvorst en Ooijen. Na 2 eeuwen zelfstandigheid werd op 1 januari 2001 de gemeente Broekhuizen opgeheven. Met de gemeente Grubbenvorst en de gemeente Horst wordt de nieuwe gemeente Horst aan de Maas gevormd.

Door de gunstige ligging en fraaie dorpskernen met terrasjes zijn de dorpjes bij de toeristen momenteel erg in trek.

De hele lezing wordt geïllustreerd met talloze plaatsen van oude kasten, boerderijen, vergezichten etc. bijzonder aandacht is er nog voor het kasteel van Broekhuizen, dat in de laatste oorlog totaal verwoest werd, huis "De Kolck", kasteel "Ooijen" en de boerderijen "Aen Gen Sandt" en "Wisserhof". Ook de diverse kapelletjes die in en rond de dorpjes liggen worden belicht en tenslotte alle monumenten.

Jan Vissers
17 maart 2012.

BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Voorzitter:

Dhr. drs. M.P.G.M. van den Munckhof, (Marcel)
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Tel: (077)3981833
vdmunckhofm@gmail.com

Secretaris en vice-voorzitter:

Dhr. P.J.T. Vissers, (Jan)
Hertog Willemlaan 16, 5961 TK Horst. Tel: (077)3984140
secretariaat@lgogterhorst.nl

Penningmeester:

Dhr. P. Jakobs R.T., (Peter)
De Pelslap 7, 5961 LP Horst. Tel: (077)3985242
peter.jakobs@ziggo.nl

Lid:

Mw. W.J.G. Seuren-Keijsers, (Mien)
De Donckstraat 41, 5975 AB Sevenum. Tel: (077)4671443
pwa.seuren@home.nl

Lid:

Dhr. ing. P.J.M. Jakobs, (Pieter)
Gastendonkstraat 15, 5961 JW Horst. Tel: (077)3986873
lgog@lgogterhorst.nl

Lid:

Dhr. A.H. Snellen (Arie)
Nieuwe Baan 6, 5865 AN Tienray. Tel: (0478)692196
arie48@ziggo.nl

Verspreiding convocaten/persberichten:

Dhr. drs. W.J. Moorman, (Wim)
Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Tel: (077)3981606
wim.moorman@hetnet.nl